

270 septembrie 2024

dunărea de jos

consiliul județean galati
centrul cultural „dunărea de jos”

revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
PREȘEDINTE: Costel FOTEA

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
MANAGER: Vali Viorel SANDU

REDAȚIA:
Redactor șef: Florina Zaharia
Redactori: Alina-Simona Dragomir, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Costel Radu.

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,
e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.
Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:
https://www.ccdj.ro/editura_revista.html

Festivalul Internațional de Folclor „Doina Covurluiului” 23 - 26 august 2024

Festivalul Internațional de Folclor „Doina Covurluiului” a reunit la Galați, în perioada 23-26 august, circa 270 de artiști din ansambluri folclorice din nouă țări. Festivalul, aflat la cea de-a XVII-a ediție, se va desfășura la Grădina Botanică.

„Timp de patru zile, în Grădina Botanică, a fost un maraton de distracție și petrecere, un adevărat regal al folclorului autentic. De la portul românesc la costumele tradiționale georgiene, de la dansurile populare specifice Egiptului sau Ciprului la horele românești, publicul a avut parte de un spectacol impresionant. Seara, în recital, pe scenă au urcat unii dintre cei mai iubiți și apreciați artiști din România: Taraful din Clejani, Doinița și Ionuț Dolănescu, Taraful Cleante, Maria Dragomiroiu și Lupii lui Calancea cu Surorile Osoianu. Festivalul Internațional de Folclor este o tradiție a orașului nostru, un eveniment care promovează valorile culturale autentice.”, a declarat Costel Fotea, președintele Consiliului Județean Galați.

Misterul înlăcrimării cuvintelor

Octavian MIHALCEA

Poeziile Adelei Conciu etalează diverse și adeseori neașteptate corespondențe, accentuări metaforice de efect menite să exprime stări impresionante.

În volumul *Omul plagiat de umbre* (Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2024) este vorba adeseori despre latura supliciantă a iubirii, acolo unde sub aparențe evanescente se poate profila în orice moment extincția. Entități abisale ies în calea expansiunii sentimentelor. Observăm dorința poetei de a păstra momentele de esențializare pasională, fără avansarea înspre un spațiu imprezvizibil, care poate eroda. Frământările sinelui vor contribui la fecunditatea lirică, favorizată și de caracterul mutabil caracteristic anumitor ipostaze ale iubirii. Uniunea sufletească se petrece în circumstanțe problematice: *despart apele și zidesc un pod,/ să ne unească tăcerile,/ două orizonturi/ ce își întind brațele/ pentru o ultimă îmbrățișare/ două perechi de palme/ ce se caută,/ în plânsul unei toamne dezlânate,/ ce dansează în umbra oglinzii./ trecem păsările din mână în mână,/ spărgând coliviile gândului,/ până când,/ o singură ploaie va spăla/ goliciunea sufletelor noastre,/ până când,/ dimineața ne va țipa/ într-o singură ceață,/ într-o singură*

tăcere! (O singură tăcere).

Vâltoarea temerilor generează dezechilibrul celor ce odată constituiau fundamente. Toate se petrec în raza de acțiune a binomului silențiozitate – caracter famelic, activând astfel latențele inimii.

Misterul înlăcrimării cuvintelor va fi greu explicabil. În preajma dorului gravitează simboluri care oglindesc adevăruri poetice cuprinzătoare. Adela Conciu se raportează intens la valorile sacre. Apropierea luminii deschide orizonturi nebănuite. Cât despre pasiune, aceasta crește progresiv: *te rugam mereu,/ te rugam să mă guști,/ să muști din mine/ chiar cu disperare,/ ca să-mi răspunzi/ la întrebarea,/ de ce? de ce te mai iubesc?/ de ce e taină/ ce nu-i taină,/ de ce tu nu mă lași/ să mor,/ de ce mereu te nasc/ din mine/ și mă reasc când/ vreau să zbor?/ de ce te vreau un ideal,/ când idealul nu există,/ de ce ești urlatul din mine/ din care zilnic se nasc vise?/ te rugam mereu/ te rugam să mă guști,/ până când vei fi eu,/ iar eu voi fi tu și-amândoi curcubeu! (Curcubeu).* Fluturii veghează cele mai profunde efuziuni amoroase, instalarea în sinele celui alt. Constantele vieții nu pot fi nicicând eludate, cu toate că înnegurările amenință să abată desfășurările sensibile.

Suplicierea ia dimensiuni majore. Prin umbroasa însingurare proprie amintirilor este întrezărită o formă a imortalității. Punctual, accepțiunile paradisiace ale universului matern mai destind atmosfera. Uneori, frica are tonalități nu departe de estetizare: (...) *mi-e frică să nu mai pot gusta/ lacrima/ cu vârful limbii,/ căci fără gustul ei,/ dragostea/ ar fi uscată și fadă ca un deșert,/ necălcat vreodată de "fata morgana",/ ca o lipsă acută de verde (Frică).*

În momentele reveriei accentuate, fluidizarea nemărginitului devine aproape epidermică. Apoteoza zborului va face diferența între viață și moarte. Persistă aspirația îndreptată spre o atipică legătură transfiguratoare: *la capăt de dragoste/ te caut/ ca un orb,/ rătăcind/ prin grădina Raiului,/ mirosind florile/ unui neașteptat/ răsărit!// îmi șterg tălpile goale/ de neputință,/ pe un covor/ din iarba visului,/ pe care alergăm/ unul spre celălalt/ cu ochii larg deschiși/ în bătaia unei/ singure inimi! (Capăt de dragoste).*

Iau naștere întrebări ale căror răspunsuri pot fi alăturate insondabilului. Persistența umbrei se alătură celor imprevizibile, în condițiile în care orizontul dramei cuprinde fără încetare inima. Silueta enigmatică a prăbușirii ia conotații obsedante.

Multe dintre poeziile Adelei Conciu respiră într-un spațiu supus flagelărilor, fiind afirmată o anumită imposibilitate a evadării din cercul neîmplinirilor. Registrul nocturn predomină aici, cu numeroasele semne ce denotă înstrăinarea. Cartea semnată de Adela Conciu, *Omul plagiat de umbre*, desfășoară intensități lirice particularizante, patimi dublate de varietatea propensiunilor ideatice: *târâm după noi un cuib/ și în fiecare avem un ou al singurătății,/ al regretelor, al neliniștii, al fricii/ sau al speranței.// este a doua casă în care ne ascundem/ uneori,/ când suntem dați afară din aceea/ cu numele iubire.// ne hrănim cu ouăle din ea,/ până nu mai rămâne nimic,/ până devenim lacrimă!// lacrima aceea ce stinge lumânarea/ vidului din noi!*

Centenarul nașterii lui Iordan Chimet

O minune de operă (II)

Gheorghe FELEA

Așa cum am prezentat deja, minunata și fidela prietenă a lui Iordan Chimet, excepționala prozatoare Adriana Bittel, a scris despre autor, la împlinirea a 80 de ani, că acesta *este „o minune de om“, un personaj neverosimil în lumea noastră, stînjenitor de curat, un fel de înger glumeț, care mai crede în miezul ingenuu și bun ascuns în semeni, deși realitatea îl contrazice mereu. Ce altceva aș mai putea adăuga? Doar faptul că minunea de om a realizat și o minune de operă.*

Iordan Chimet, una dintre cele mai fascinante și generoase personalități ale literaturii române postbelice, pe nedrept uitată de contemporani, a fost cu totul atipic printre confrății săi din istoria literaturii române. Paradoxal, deși influența, notorietatea și aprecierea de care s-a bucurat sunt/au fost, posteritatea tinde să uite o operă și o personalitate majoră a literaturii române, așteptând probabil un mult dorit moment de reaşezare și de reîntoarcere la valorile moderației, erudiției și reflexivității de înaltă ținută intelectuală, care l-au caracterizat pe autor.

Perioadei comuniste i-a rezistat prin realizarea unor cărți cu totul atipice, fără echivalent în peisajul editorial al vremii, și prin rețeaua de prieteni, legătură pentru care avea un adevărat cult. Totodată, Iordan

Chimet era și un mare solitar, prezența sa publică, înainte și după 1989, fiind dintre cele mai discrete. Întâlnirea cu Iordan Chimet a fost determinantă mai ales pentru tinerii săi prieteni, față de care scriitorul manifesta o mare generozitate și bunătate, în sensul real, profund al cuvântului. „Inimă bună”, era urarea preferată a scriitorului, care reușise să-și păstreze, până la sfârșitul vieții, inima de copil și înclinația spre joc/joacă, spre ludicul intelectual. De altfel, monumentală *Antologie a inocenței* (1972) rămâne una dintre cărțile fundamentale ale celui care a avut toată viața un cult al copilăriei și al inocenței.

Cărțile lui Iordan Chimet sunt printre cele mai fascinante și interesante apariții editoriale ale perioadei comuniste, iar valoarea operei sale propriu-zis literare este dincolo de orice îndoială. Din nou paradoxal, însă, diversitatea preocupărilor pe care autorul le-a manifestat – proză și poezie, a căror subtilitate era de multe ori deghizată sub eticheta „literaturii pentru copii”, realizarea memorabilelor sale antologii, eseuri despre cinema și arta plastică, eseistica post-decembristă asupra chestiunilor de istorie culturală și politică românească etc. – face dificilă încadrarea sa într-o „căsuță” anume, sfidează comoditatea

criticilor și istoricilor literari.

Pentru a riposta presiunii ideologice a regimului comunist, scriitorul a ales, după 1966, calea publicării unor cărți atipice, realizate cu migală și inspirație, a căror subversivitate reală era greu de depistat de cenzura vremii. Subtilitatea stilistică a poemelor din *Exil și Lamento pentru peștișorul Baltazar* sau a romanului *Închide ochii și vei vedea Orașul* – un fel de *Alice în Țara Minunilor* scris într-o combinație de stiluri, de la cel medieval-cronicăresc până la cel sadovenian – *Eroi, fantome, șoricei* (eseu despre cinema popular american), *Antologia inocenței* sau albumele monografice despre grafica nord-americană și plastica latino-americană sunt printre cele mai interesante exemple ale unei reale „rezistențe prin cultură” în epoca totalitară.

Și, cu toate acestea, moștenirea lui culturală e ignorată aproape cu desăvârșire. O cultură (din păcate, nu singura și nu doar cu acest caz!) care își permite să-i ignore pe cei care, pe lângă importanța operei, au ținut trează, în vremuri grele, flacăra speranței și a demnității are încă multe de învățat în privința respectului de sine. Scăpat, ca prin minune, din închisoare, ajunsese foarte devreme să nu mai aibă nici o iluzie cu privire la posibilitatea de reformare a comunismului, suportase, cu o resemnare aproape senină, numeroase privațiuni și dezamăgiri, își asumase, cu o uimitoare naturalitate, condiția de scriitor marginalizat (de *locuitor al Marginaliei*”, spunea el, „*ocolit de demonii orgoliului și ai succesului cu orice preț*). Și, totul, doar pentru a-și păstra independența spiritului, spre a nu face concesii, spre a nu fi obligat să spună ceea ce nu credea. Puțini l-au înțeles și, din păcate, și mai puțini l-au urmat. Impecabil diagnostician al lumii românești, nu rareori spusele lui erau întâmpinate cu rezervă sau scepticism, deoarece „vizionarismul” lui

se hrănea nu doar din meditație și analiză, ci, mai ales, din speranță și iubire (...) Exemplaritatea comportamentului social și toate cărțile sale, inclusiv cele de ficțiune, în care a făcut elogiul libertății, al democrației, al adevărului, al umanismului, al spiritului de toleranță, l-ar fi îndreptățit nu doar să fie consultat, ci și ascultat.

Aparținând generației anilor '20-'30, cum singur o spune, Iordan Chimet este un intelectual de o rară discreție, integrat tinerilor autori care dau dovadă de un radicalism neașteptat: ei scriu o poezie violentă, o poezie-glonț sau o lirică-manifest. Generația lui Geo Dumitrescu și Constant Tonegaru, Ion Caraion, Iordan Chimet, Ben. Corlaci și Alexandru Lungu a fost una nenorocoasă, ai cărei actori, dacă n-au murit foarte repede, au suferit prigoana comunistă, au fugit în străinătate sau au fost reduși la tăcere în perioada proletcultistă. Când și dacă au mai revenit la scris, asta s-a întâmplat peste multe decenii, reeditările făcându-i să pară niște fantome inoportune, generând melancolii cu privire la o evoluție „normală” a literaturii române. Cum ar fi arătat literaura română dacă scriitorii ar fi fost lăsați să „crească” și ar fi produs imitatori și disidenți estetici, în logica obișnuită a generațiilor literare, nu se poate ști. Bănuiesc însă că ei ar fi impus, prin prezența și prestigiul lor, o conștiință civică și o franchețe spirituală care, altfel, nu prea au avut căutare pînă în anii '80, după cum ironismul lor debordant ar fi putut echilibra estetismul autonomist al șaizeciștilor. *Generația războiului, o frumoasă bandă de poeți, a făcut față onorabil istoriei literare. Doar istoria n-a fost prea blîndă cu ei*, afirma cu just temei Geo Bogza. Prin articolul de față nu revendicăm nimic, nu deschidem procese literare, nu facem rechizitorii, ci numai încercăm să explicăm evoluția unor tendințe istorico-literare, pe care noua direcționare a culturii ar trebui să le recupereze/redescopere.

Dimpotrivă, dorim să relevăm contribuția lui Iordan Chimet la promovarea romanului-fantasy, ca formă a rezistenței prin cultură. Este cunoscut faptul că genul *fantasy* a făcut o strălucită carieră în lumea occidentală/liberă, devenind o marcă a secolului al XX-lea (cu ale sale bune și rele), și că în sistemul comunist (mai pe urmă), a fost cultivat intens de mișcările artistice *underground*, care îl convertesc în gen cu totul subversiv.

În istoria raporturilor românilor cu genul în discuție (raporturi marcate, după cum am arătat, de o serie de „nepotriviri de caracter”), există însă și o extraordinară excepție: un încântător, vibrant roman-feerie, o prezență absolut singulară (din mai multe puncte de vedere), de-a dreptul siderantă dacă ne gândim că nu a fost un efect de mimetism. Această carte „aberantă” în peisajul cultural românesc a apărut „din senin”, fără să fi fost inspirată de vreun model din afară; dimpotrivă, ea a exercitat o fascinație declarată asupra unuia dintre scriitorii de *fantasies* de prim rang din lume. Michael Ende, prietenul lui Chimet, sedus de eroină (pe care, îi scrie el autorului român, „a împrumutat-o” pentru o apariție specială în piesa *Povestea saltimbancilor*) și de scriitură, în care a identificat *un mod original de tratare a spiritului fantastic*, un mod care l-a influențat în crearea unui viitor bestseller, *Povestea fără sfârșit*.

Mai întâi de toate, cartea la care ne referim are un titlu puțin obișnuit, de tip discursiv, însă de un mare impact poetic: *Închide ochii și vei vedea Orașul*. Nu este doar un nume; ci o profesiune de credință și, totodată, o invitație la visare, exprimată simplu, dar percutant și ispititor.

Publicată, într-o primă ediție, în 1970 (ediția definitivă a apărut în 1994), *Închide ochii și vei vedea Orașul* este o „carte de sertar”, scrisă, de fapt, între 1947 și 1953, când rebelul Iordan Chimet se afla în plină

străbateră a deșertului. Urmărindu-l pas cu pas, condamnându-l, fără drept de apel, la mizerie, umilință și nefericire, regimul proletar urmărea cu tenacitate să-i confiște și să-i zdrobească spiritul, se străduia (cu diabolică perseverență) să-i pustiască ființa.

Spirit eminentamente vertical (așadar, excluzând categoric – deși fără emfază – concesiile și compromisul), profund liber (deci refractar la orice formă de *control* și de *dominare* exercitată asupra-i), absolventul de filosofie cu *magna cum laude* „nefolositor” orânduiri, intelectualul rasat care, zile în șir, bea sifon pentru a-și amăgi stomacul gol caută (și găsește) ieșirea din labirint: *Am anulat realitatea din jur printr-un simplu gest al mâinii, ca o pasă magnetică, o pasă care te introduce într-o altă realitate, și am plonjat în irealitate. Dacă vrei, am cerut azil politic – dar și estetic și, cu atât mai mult, și un azil moral – în lumea fantastică [...]*. Departe de a fi o dezertare, *evadarea* aceasta a lui Iordan Chimet din nevăzuta, dar cinica și chinuitoarea închisoare în care e făcut prizonier, reprezintă o izbândă în fața râului.

Ieșirea din marasm pe calea gândului (fantezie, credință ori pură speculație intelectuală) nu e fugă lașă, ci dovadă de forță interioară, de nobilă *rezistență*, e o afirmare demnă a nădejzii; ca prin minune, victima își înfrânge nenorocirea (inclusiv torționarul – pe care astfel îl aneantizează, îl face să nu mai existe). Iordan Chimet devine *un Don Quijote în lumea lui Chagall, un visător care se înalță deasupra pământului luptând pentru copilăria adulților...* Afirmă sugestiv Ronald Holloway.

Progresiv, *Închide ochii și vei vedea Orașul* devine chiar povestea prințului care, în vreme ce-o spune, se povestește pe sine. Spațiul feeric este fertilizat, blând nostalgic, de reperele afective ale autorului în care arde dorul după Galațiul lui natal. Strada Brăilei, Lacul Brateș, Străzile Columb, Smârdan, Brașoveni pot să existe (și) în realitate, dar

aici, în carte, sunt denumiri magice, *madlene* care reînvie un trecut mirific, înființând o lume utopică, *i-reală*, dar *adevărată*.

Deschiderea maximă către iubire o are sufletul unui copil. Iubind-o pe Elli, părintele ei (re)învață de la ea să cuprindă lumea simpatetic, să o cucerească livrându-i-se necondiționat, lăsându-se cotropit de drag. Așa *atipică* și izolată în peisajul românesc cum pare, povestea lui Iordan Chimet trebuie să aibă o rațiune de-a fi, trebuie să aibă un rost. *Închide ochii și vei vedea Orașul* există pentru că, oricât ar părea că nu are nimic în comun cu noi, orice ar crede (sau oricât de neîncrezători ar fi) unii dintre noi, ea nu doar (ne) este necesară, ci chiar este *despre noi* (de altfel, nu e Chimet nici primul, nici singurul român care scrie despre *ochiu-nchis afară ce înlăuntru se deșteaptă*). Ea se constituie într-o convingătoare și onorantă marcă a identității noastre culturale – oricând, în orice context. Așteaptă doar, spune autorul, *să înțelegem; m-am întrebat, singur fiind, care e tâlcul tuturor acestor întâmplări. Și mi s-a părut că-l descopăr. Și am tresărit. [...] Și am luat pana în mână și cu inima luminată și hotărâtă m-am aplecat asupra hârtiei și am început a scrie...*

În orice *fantasy*, revelația așteaptă oricât, chiar și o veșnicie. Singura plată la care povestitorul nostru spune că râvnește e *uimirea și încântarea* (adică *intrarea în rezonanță*) a celor care-l lecturează. Dincolo de timp, dincolo de realitatea cenușie, Iordan Chimet își asumă postura (uneori îngrată) a celui care, *ajuns în mintea copiilor*, ne amintește secrete de mult pierdute: *astăzi, numai piticii și jivinele mai știu să zâmbească, oamenii au uitat de mult această bucurie și au fost la rândul lor uitați de ea*. Desprinzându-ne măcar o clipă de prejudecăți, am putea primi mesajul, l-am putea pricepe – și ne-am da seama (cu mândrie și, poate, cu emulație) că nasc și la români...fantaști.

Este surprinzător că, din cauza cortinei de fier, Ende și Chimet nu s-au putut întâlni în viața reală. Corespondența dintre ei s-a făcut aproape exclusiv prin intermediul „poștei clandestine“. Una peste alta, această carte ar trebui să trezească sentimente de mândrie că a existat o mare conștiință românească, o *minune de scriitor* și, în același timp, sa ne amintească faptul că avem încă datorii restante în valorificarea minunatei sale opere.

Iordan Chimet a fost de o rectitudine morală desăvârșită. Tot ce-a trăit și a întreprins, tot ce-a gândit și a scris îl singularizează și chiar îl insingurează, pentru că nu l-a interesat niciodată dacă ideile și credințele lui sunt sau nu pe placul altora, în acord cu vreo tendință sau „linie“. Nu se abate niciodată de la sistemul de valori - perfect structurat, strict, întemeiat pe cele mai generoase principii ale umanismului, democrației și libertății de conștiință. O performanță unică îl distinge, pe de-o parte, de toți cei care, din intransigență, au refuzat, la fel ca el, orice compromis și, pe de altă parte, de toți cei care au realizat, la fel ca el, creații depășind cu mult plafoanele impuse: rămânând tot timpul în afara rândurilor, acceptându-și punerea la index, devenind inapt pentru funcții, stipendii, onoruri etc. Astfel, el ajunge, prin perseverență, să dea culturii românești opere și momente de referință în domenii diverse într-o vreme când aproape nimeni nu îndrăznește să abordeze temele alese de el, să stabilească legături stranse cu personalități de prim plan ale culturii mondiale.

Antologia inocentei, numele sub care-și amintește toată lumea de *Cele 12 luni ale visului*, este o chintesență a tuturor însușirilor și tuturor dificultăților enumerate mai sus. În 1972, când a apărut, a frapat în primul rând prin frumusețea, ingeniozitatea și eleganța punerii în pagină, versurile și proza alternând cu desene semnate de pictori și graficieni la fel de valoroși ca autorii

textelor. O a doua concluzie, impresionează prin galeria numelor celebre, de pe toate meridianele, incluse în această antologie a excelenței. Nici până în 1972 și nici din 1972 incoace nu s-a mai publicat în România ceva care să egaleze această antologie a purității și a gingașei. Între timp, însă, capodopera lui Iordan Chimet a făcut cariera sui-generis. Sute, poate mii de cititori care au emigrat după aceea din România, au luat-o cu ei, deși cântarea nepermis de mult în bagajul minuscul îngăduit de statul comunist celor care părăseau definitiv țara.

Astăzi, a devenit o raritate bibliofilă, dar și generator pentru alte file de poveste, alte desene de basm, autori iluștri, între ei și laureați Nobel, care au fost entuziasmați de neașteptata modalitate de punere în valoare a unora dintre creațiile lor și, odată cu scrisorile de mulțumire, au trimis noi contribuții. O parte din corespondența prilejuită de Antologie a fost inclusă de Iordan Chimet în *Cartea prietenilor mei* iar imensul material adunat pe această cale așteaptă încă să fie tipărit, fiind rânduit de autor în patru noi volume de literatură și de grafică a inocenței. Din nou, Iordan Chimet își plătește nonconformismul printr-o perfidă dar implacabilă marginalizare. Degeaba l-am cautat în Academia Română sau în oricare dintre instituțiile care fac și desfac în materie de cultură, noii istorici ai literaturii îl ignoră sau, în cel mai bun caz, îl minimalizează. Marea carte a lui Iordan Chimet, *cartea numita VIAȚĂ*, este ca și cărțile de căpătâi pe care le-a daruit bibliotecilor fiecăruia dintre noi, *un elogiu al Inocenței, al Binelui din om nealterat de agresiunea răutăților din lume. Ea continuă să se scrie fără rabaturi de calitate și fără a avea nevoie de retușuri. Tipograful-tipograful divin - să aibă răbdare, multă răbdare!*

Volumul intitulat *Cartea prietenilor mei*, cuprinde portrete, medalioane, (re)amintiri ale marilor săi prieteni din țară și

străinătate, cu toții personalități de înaltă ținută și valoare culturală. Cartea pare una de bilanț și, într-adevar, într-un *Cuvânt înainte* scriitorul prezintă geneza și intențiile acestui proiect mereu amânat, de fapt *cronica unei existențe: Știam de mult că momentul întotdeauna dificil al redactării bilanțului este aproape, ca scriitor având obligația de a da socoteală pe scena publică...*

Datorită prieteniei, *darul cel mai de pret*, prima secțiune a cărții include între *Prietenii de acasă*, pe N. Steinhardt, G. Tomaziu, Margareta Sterian, Alfred Kittner, George Cioranescu, Done Stan și alții, dar prin ei sunt aduse în raza memoriei și afecțiunii multe alte nume și secvențe din viața scriitorului. Se trece la prietenii din străinătate, cu care autorul a corespondat intens, așa-numitele *Scrisori printre gratii* (o altă carte, mai veche). A doua secțiune, *Prietenii din Lumea Veche*, îi prezintă pe câțiva dintre cei din Europa, printre care și poetul grec Odysseas Elytis (Chimet a tradus și publicat în limba română poemele poetului grec (laureat cu Premiul Nobel, 1979. Lucrarea, în viziunea grafică a lui Done Stan, somptuos ilustrat cu colajele color ale poetului, a apărut în decembrie 1980, iar Elytis a mărturisit, nu doar că volumul apărut la Cluj este cea mai frumoasă carte ce s-a dedicat vreodată poeziei sale, ci și unul din cele mai sincere, mai elevate și mai nobile elogii aduse Helladei și spiritului ei), pagini din corespondența cu aceștia, precum și alte eseuri. O secțiune specială se ocupa de Eugen Ionescu și J.L. Borges, *Prietenii din Imaginaria*. Medalioanele din ultima parte, *Prietenii din Lumea Nouă*, sunt preluate din volumul *America Latină: sugestii pentru o galerie sentimentală* și sunt dedicate pictorilor din acel spațiu, asupra cărora autorul s-a plecat în mod deosebit.

Infatigabilul autor plănise și un al doilea volum - ultim - al *Cărții prietenilor mei*, dedicat tocmai gălățenilor lui de-o viață - Camillo și Babu, și *profesorului meu*

de prietenie Solomonică, a cărui familie pierise la Auschwitz... nu portrete adaptate la cerințele zilei... ci portrete umane, așa cum au fost... Cu Maria Marian - editoarea sa fidelă, sufletul cald, prietenul săritor, care i-a fost alături până la capăt -, discutase planul volumului doi și despre reeditarea *Antologiei inocenței* - și aici materia primă era deja adunată: o ediție însă mult mai vastă - și feerică - decât cea din '72... . Nu a mai reușit să-și finalizeze proiectele al doilea volum *Cartea prietenilor mei* a apărut post-mortem, la scurtă vreme după dispariția sa, sub îngrijirea lui Andrei Ursu).

O direcție esențială a activității atât de insolite a lui Chimet este antropologia istorică, corelată cu filosofia politică și cu filosofia culturii. În 1992 și 1993 au apărut la Editura Dacia patru volume ale unei culegeri de texte unice în cultura română – *Dreptul la memorie*, lucrare pregătită încă din 1974 și respinsă de cenzură. Autorul a conceput lucrarea pe un dicționar-sinteză al identității românești. Volumul întâi este dedicat rădăcinilor, temeliilor spiritualității naționale: limba și miturile; al doilea trece în revistă instituțiile de cultură, constituind în același timp și o mărturie a vocației europene a poporului român; volumul al treilea, *Dialog despre identitatea românească*, tratează tema din unghi etnic, filosofic, juridic, estetic, al culturii populare, ca și din „unghi critic”; al patrulea se oprește la marile subiecte ale dezbaterilor interbelice: nostalgia originilor, căutarea modelelor, diversitatea opțiunilor, tradiționalism versus modernism, Orient sau Occident, europeism sau românism, ortodoxism, misticism, ateism, spiritualitate românească, contestările spiritualității. Nici un nume important nu lipsește din această culegere care a fost distinsă cu Premiul Academiei Române.

În așteptarea reeditării antologiei lui Iordan Chimet, cu alte dimensiuni de receptare, sunt de referință cele patru volume unde C. Rădulescu-Motru, Iorga, Simion

Mehedinți, Mihai Ralea, G. Călinescu, Lucian Blaga, Ion Petrovici se întâlnesc, congruent sau divergent, cu Cioran, Eliade, Noica, Mircea Vulcănescu, dar și cu Nichifor Crainic, Ernest Bernea, D. Stăniloae, Dan Botta și Vasile Băncilă.

Ortodoxia ca scut, dar și ca frână. Răsăritul ca pitoresc și contemplație, dar și Apusul ca miraj civilizator. Putem „domina” politicește Balcanii sau ne lăsăm inconștient pradă duplicității levantine de proastă reputație? Cum putem sincroniza ruralismul reacționar ortodox cu civilizația occidentală (liberalo-urbano-catolico-protestantă)? Cât ne-au salvat de-a lungul istoriei scepticismul, relativismul, laxismul și adaptabilitatea, dar și cât ne-au malformat fatalismul, autoderiziunea, zeflemeaua păguboasă, lehamitea corozivă. ș.a.m.d.

O altă antologie, *Momentul adevărului* (1996), este o incitantă lucrare de psihologie etnică și istorie politică. Fiecare dintre textele de aici poate constitui nucleul unei discuții pro sau contra. Și în ampla prefață a editorului sunt reunite subiectele abordate de participanții la discuție: națiunea și naționalismele, falsele modele și modelele autentice, chestiunea minorităților, educația, felul în care se face raportarea la exil. Dosar Mihail Sebastian (2001) cartografiază, prin antologarea unor texte editate și inedite, contextul polemic provocat de publicarea, în 1996, a jurnalului lui Sebastian.

Volumul *Ieșirea din Labirint* se voia o trecere în revistă a noilor realități de după 1989 și o reevaluare a celor trăite de autor în anii de restriște, în absența constrângerilor impuse de cenzura puterii și îngrădirile ideologice. Plin de avânt uneori, demoralizat câteodată, Chimet își punea întrebări care deveniseră nu numai evidente odată cu ridicarea Cortinei, dar și amenințător de preocupante. Un om care a trăit atîta amar de vreme însuflețit de idea că *toate se pot*

*schimba în lumea noastră demoralizată, cu excepția inimii, a iubirii față de ființa umană, aspirația sa de a cunoaște divinitatea, autorul acelei magnifice Antologii a Inocenței, care a practicat arta ca exercițiu de admirație, ca declarație de iubire, ca manifestare a solidarității artistului cu fapțurile uitate de istorie, a fost uimit să descopere, încet-încet, că o umilitoare anarhie luase locul libertății pe care o visasem, libertatea responsabilă bazată pe respectul adevărului.... În mod surprinzător, Iordan Chimet a intuit una dintre problemele ce aveau să devină centrale în disputele scriitoricești. Acest mare iubitor al cărții pornea de la o definiție pe cât de clară, pe atât de frumoasă: *Mi-am imaginat dintotdeauna cartea (ca fiind) un obiect sacramental, o făptură vie, asemănătoare întru totul unei ființe umane, poate chiar paraumane: cu logica sa internă, în care, de la un moment dat, nici autorul nu mai poate interveni: cartea ca o monadă, ca un cerc, ca un strat geologic. În nici un caz ca o vitrină de bazar!*"*

Printre altele, îl preocupa soarta scriitorului denunțat miniei publice, amenințat de excesele martorilor acuzării, ca și de cele ale „acuzatorilor improvizați“, îl întrista faptul că cititorul anonim refuza să pronunțe măcar cu sfială, dacă nu cu dragoste și recunoștință, numele celui ce-și ajută semenul [...] [să se înalțe] deasupra condiției sale pentru a reflecta împreună asupra semnificațiilor superioare – niciodată la vedere – ale vieții. Desigur, Iordan era conștient că imaginea scriitorului ca profet și călăuză, ca martir, ca paria, clochard sau condotier modern, cum spunea el, este greu de apărut astăzi, dar găsea o minunată definiție a acestuia, împrumutată de la André Malraux: *Scriitorul este omul capabil să spună Nu“ atunci când alții se tem sau sînt incapabili să o facă. S-a întrebat cum au putut mari scriitori să accepte opțiuni ideologice dezastruoase, de stînga sau de dreapta, să încheie alianțe funeste, să manifeste „adeziuni morbide la o filozofie a*

sălbăticiiei.

Iordan Chimet, *această figură eterică, evadată dintr-un scenariu fantastic* (cum îl percepea Mircea Horia Simionescu) a refuzat pe tot parcursul vieții să se conformeze vârstei și constrângerilor societății instaurate după 1944, găsind evadarea în scris, într-o literatură suprarealistă, în spațiul inocenței și al libertății interioare. A plătit scump această optică, prin marginalizare, dar, în același timp menținerea verticalității cu orice preț i-a creat o aură recunoscută atât în țară, dar mai ales peste hotare, unde a fost apreciat drept un „*Don Quijote în lumea lui Chagall*“, „*un scriitor unic și greu de găsit în Europa*“. Astfel, publicarea în perioada destinderii comuniste a volumului *Antologia inocenței* (1972), un adevărat manifest al nevinovăției adulților, a făcut valuri peste hotare, acesta fiind distins cu Premiul Târgului de Carte de la Los Angeles și propus de Emil Cioran spre traducere Editurii Gallimard.

În final, să dăm cuvântul lui Iordan Chimet pentru a sintetiza propria viață și operă: *Am avut, mai mult ca oricine altcineva, exact viața pe care am vrut-o: liberă, fără constrângerile unei profesii, fără umilințe usturătoare și griji meschine. O viață de vis, aproape, cum nu sunt multe în acest veac. Am citit mult, însă numai ce mi-a plăcut, și dacă m-am străduit să scriu și eu cărți, efortul mi-a fost răsplătit de satisfacția că nu m-am abătut, în ele, nicio clipă de la ideile și gusturile proprii.*

Naturalism

Carmen ANDREI

„Naturalismul nu se pronunță. El examinează, descrie, spune : asta este. Și publicului îi revine datoria să tragă concluziile.”

(Émile Zola)

Mișcare literară care a luat naștere între 1860-1890, **naturalismul** apare într-un peisaj urban evoluat, în timpul lui Napoleon al III-lea, într-o perioadă de fast economic (Balzac începe să vorbească despre dominanța banilor), de progres tehnic generat de revoluția industrială (telegraf, telefon, căi ferate, vaporul cu aburi) care impactează asupra organizării societale: noi clase sociale precum proletariatul emerg și își reclamă drepturile. Progresul științelor exacte, experimentale și umaniste dă avânt încrederii totale în **scientism** care postulează că doar știința dă un răspuns ferm problemelor filosofice.

Mișcarea este dominată de dorința de a descrie realitatea așa cum este ea aplicând **metoda de experimentare**, inspirată din lucrările doctorului și fiziologistului Claude Bernard care dă o definiție limpede a științei: „Facem o observație sau un experiment. Dar odată ce observația sau experimentul este făcut, raționăm. Atunci toate explicațiile vin cu ajutorul culorii minții fiecăruia.”

Naturalismul se bazează pe metoda transpunerii în literatură a principiilor metodei experimentale dezvoltate de științele exacte, care dezvoltă o concepție materialistă și mecanicistă despre lume, individ și comportament. Romancierul trebuie să procedeze prin observație, apoi prin experimentare, să studieze și să demonstreze efectele eredității și ale mediului, „vorbind adevărat” în slujba literaturii. Aceasta este „ambția” proiectului romantic pe care îl inițiază și condensează teoreticianul și romancierul Émile Zola: să concureze cu știința, să îmbrățișeze natura în întregime. Fondator și cel mai important membru al mișcării naturaliste, Zola și-a expus ideile în câteva scrieri precum *Le Roman expérimental* (1880) și *Les Romanciers naturalistes* (1881). Despre acest gen, Zola declara: „Romancierul naturalist este un „experimentator”, a cărui menire este de a verifica legile ce decurg din observație și experiență, contribuind astfel la cunoașterea mai profundă a omului, la determinarea exactității legilor care conduc indivizii și societatea – ceea ce-i va permite ulterior, grație acestei cunoașteri, să acționeze asupra societății: scriitorul, romancierul,

mai ales, este un factor indiscutabil de progres”. Recursul la modelul științific însemna deci pentru un scriitor-descriptor să se supună la fapte, să se limiteze la observație, să aibă voința de fi obiectiv. Imaginația este reglată de adevăr și are ca vast câmp realitățile umane”. Naturalismul își găsește discipoli pentru aplicarea acestei metode care dorește „să aplice matematica inimii umane” (după frumoasa formulă a lui Stendhal), dar îi pierde la fel de repede, metoda fiind prea riguroasă în ochii lui Guy de Maupassant, J.-K. Huysmans, Gogol. Și-au potrivit metodele literare cu cele ale științei: au bazat compoziția romanescă pe observație, prin stabilirea unor legi fiziologice pentru a explica comportamentele psihologice. Doctrina naturalismului, care vrea ca, aidoma naturii, corpul social să fie guvernat de legile luptei pentru viață și ale selecției naturale, și-a găsit unii adepți în cadrul întâlnirilor organizate de aceasta din urmă la Médan (vezi *Serile de la Médan*).

Mai mult, Zola s-a inspirat și din teoriile lui Darwin, care erau foarte populare la acea vreme. În *Romanul experimental*, el scrie: „Fără a risca să formulăm legi, cred că problema **eredității** [subl. n.] are o mare influență în manifestările intelectuale și pasionale ale omului. De asemenea, acord o importanță considerabilă mediului. Ar trebui să ne referim la teoriile lui Darwin [...]; omul nu este singur, el trăiește într-o societate, într-un mediu social și, prin urmare, pentru noi, romancierii, acest mediu modifică constant fenomenele.” Scriitorul francez a fost influențat, atât de experimentele fiziologice ale lui Cl. Bernard, cât și de cei trei factori stabiliți de H. Taine în studierea oricărui scriitor privind: **rasa** căreia aparține; **mediul social** și **momentul istoric**. Dacă Taine și-a interzis să vorbească în termenii actuali de personalitate, temperament, originalitate,

individualitate, ei apar frecvent în opera lui Zola.

În ciclul monumental *Les Rougon-Macquart* (în special în romanele *Germinal*, *Nana*), Zola face studii despre ereditate (tarele genetice), alcoolism, sărăcie, prostituție în cartierele clasei muncitoare pariziene sau în lumea minerilor, variabile care se intercondiționează, corelează puternic pentru psihologii de astăzi.

Literatura naturalistă este centrată pe „studiul temperamentului și al modificărilor profunde ale organismului sub presiunea mediului și a circumstanțelor”. Zola argumentează astfel : „Vreau să explic cum o familie, un grup restrâns de ființe, se comportă în societate, în timp ce se dezvoltă pentru a aduce pe lume zece - douăzeci de indivizi care par, la prima vedere, profund diferiți, dar care, supuși analizei, se dovedesc lăuntric legați unul de celălalt. Ereditatea are legile ei, la fel ca gravitația.”

Pentru naturaliști personalitatea umana este vidată de raționalitate, afectivitate și moralitate, dimensiunea ființei omenești fiind redusă la temperament integrat exclusiv sferei biologice. Naturalismul sugerează ca destinul omului nu depinde atât de relațiile sociale în care trăiește, ci în mod fatal este determinat de **factorii biologici - ereditatea** și de presiunea exercitată de **mediul social** asupra individului. Limitele naturalismului sunt determinate de supremația eredității înțeleasă ca fatalitate asupra vieții umane și de gustul morbid al unor scriitori de a **generaliza** tarele fiziologice și viciile particulare ale unor oameni, dar rămâne însă un curent literar francez cu reală influență realistă în contemporaneitatea europeană a sfârșitului de secolul XIX.

Alex Ivanov sau Starea de Poezie

George LATEȘ

Ne parvine un volum nou de versuri al pictorului și graficianului Alex Ivanov cu un titlu incitant, Reactorul numărul patru, spre lectură și evaluare. Autorul acestuia este la a cincea apariție editorială, după o carieră ce începe în anul 1978, s-a focalizat mai apoi în arealul scriitorilor militari și-și afirmă acum prezența în câmpul literelor cu o dezinvoltură ce contrazice oarecum vârsta biologică. Absolvent de arte plastice, autorul își ilustrează singur cărțile și conține coperta acestora în maniera ce-i este caracteristică, cu note evidente de originalitate plastică. Formula artistică prin care el îmbină plastica cu poezia nu e unică, numai că în cazul său e cu rădăcini ce coboară mult în urmă și se manifestă cu o vigoare remarcabilă. Un pictor poet e o raritate în lumea artistică românească, tocmai de aceea merită o atenție specială, mai mult chiar decât o prefață de susținere a demersului editorial.

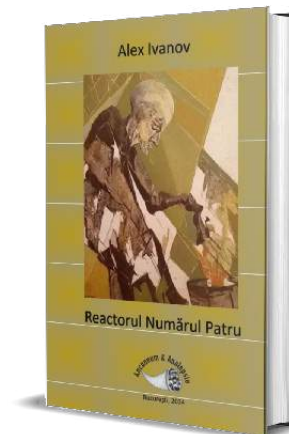
În esență, asocierea dintre imaginea picturală și cuvânt își are originea în preistoria umanității, adesea ne-am întrebat dacă omul primitiv ce picta pereții în care se adăpostea avea sau nu accesul la cuvânt. Răspunsul spre care înclinăm e că acesta le stăpânea pe amândouă, altfel nu s-ar putea explica nevoia lui de a aduce în acele spații primitive imaginea lumii de afară pe care el deja o semantiza prin cuvânt. Un simplu contur de animal ce trebuia vânat pentru a-și hrăni semenii era desigur însoțit de cuvântul cu care-l invoca în momentele de repaus la lumina focului pălpâind în întunericul protector. Antichitatea a preluat ideea asocierii acestora, Evul Mediu întunecat a încercat s-o șteargă, iar Renașterea a reînviat-o. așa se face, că un mare sculptor și pictor, Michelangelo, e și autor de sonete, ceea ce confirmă asocierea și inseparabilitatea dintre cuvânt și imagine plastică. Ce le deosebește e doar materialul de la care se pornește (culoare sau tușă și cuvânt), afectul final fiind însă dependent de harul celui care le mănuieste.

În definitiv Starea de Poezie, pe care o invocăm în titlu e analogă cu starea de rugăciune ce-i permite credinciosului să se desprindă de contingent și să trăiască în comunitate cu sacrul, pe durate mai mari sau mai mici. Rugăciunea inimii a isihaiștilor e argumentul peremptoriu în acest sens. Am adăuga celor două stări pe cea de creație plastică, la care artistul de geniu sau amatorul chiar ajunge gradual. De aceea el are nevoie de un spațiu consacrat (atelier sau o cameră numai a lui) în care șevaletul, pensulele și culorile sau tușul îi sunt la îndemână. Mirosul acestora, ambientul cu imagini pictate sau desenate îl ajută să stingă starea de grație care-l ajută apoi să picteze sau să deseneze.

Într-un astfel de atelier, Alex Ivanov și-a scris poemele, reunite apoi în volume, ilustrate cu propriile creații plastice și păstrând ceva din pensulația și gestica pictorului sau graficianului. Lectura atentă a poemelor sale ne-a convins să enunțăm o astfel de ipoteză creativă pe care autorul o poate confirma sau infirma.

Deloc întâmplător, primul volum de versuri al autorului se intitulează Vânătoare la marginea camerei; din cadrele ferestrei sau din ambientul acestuia autorul își ia detaliile cu care mai apoi immortalizează cele văzute în imagini plastice și poeme de notație cotidiană. Modul în care le construiește pe acestea din urmă e confirmată de structura pensulară a textelor. Sunt de regulă distihuri finite prin punct, foarte rar monoversuri și rareori fraze poetice mai ample. Ni se confirmă impresia că autorul adaugă segment după segment la distanță în timp, întocmai precum pictorul adaugă detaliu după detaliu. Dacă cele două acțiuni sunt concomitente sau una urmează după cealaltă e mai puțin important. În structura volumului recent, Reactorul numărul patru, regăsim o asociere, o concomitentă a celor două moduri de exprimare, mai mult decât definitorie pentru o identitate artistică ce-l singularizează în spațiul cultural contemporan.

Cinci dintre poemele incluse în sumarul volumului invocă imaginea reactorului patru de la Cernavodă. E o metaforă, care prin repetare devine simbol poetic al unei irealități pe care autorul o ascunde în memoria sa afectivă, populată cu detalii, tangente liric cu realul, dar inexistente în spațiul fizic. Reactorul poetului vine din aceeași magmă lirică precum „necuvintele” lui Nichita Stănescu sau limba spargă a Ninei Cassian. Toate aceste irealități au o pregnanță definitorie pentru memoria

cititorilor de poezie, destul de puțini, din păcate. Mereu ne întrebăm dacă nu cumva numărul cititorilor de poezie e mai mic decât numărul poezilor, știut fiind că aceștia din urmă se citesc între ei cu interes special. Ne-a mirat în prefața volumului, semnată de Livu Vișan, altfel bine scrisă, ipoteza apartenenței autorului la patruzecioptismul anilor '80, cu mențiunea acestuia că autorul n-a revendicat niciodată o astfel de filiație.

Formă a rezistenței culturale, patruzecioptismul s-a tot diluat, până când a rămas doar o referință în istoria literară. Era și firesc să se întâmple așa, el fiind mai mult o construcție teoretică decât o formulă lirică, aptă să definească o generație.

Poemele picturale ale autorului sunt notații subiective, vibratile și specifice unui creator cu personalitate dublă, o raritate în peisajul liric românesc. Substanța lor poetică vine din această vizualizare a cuvântului, care e altceva decât un înveliș sonor cu o anumită semnificație.

Volumul trebuie citit, nu citat cu frânturi de poem, căci are o tonalitate distinctă, un ritm interior, o unicitate a construcției, toate convergând spre imaginea unui poet, altfel discret în aparițiile sale publice, dar cu pregnanță a discursului poetic.

Meganunta Împăcării și Unirii Indestructibile

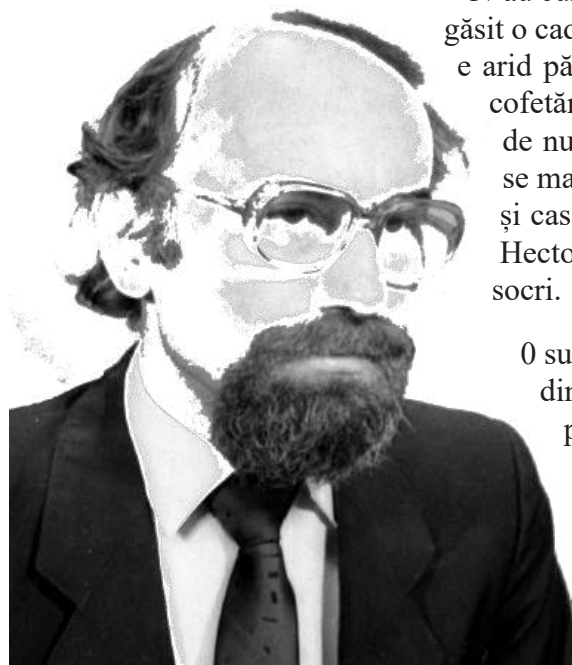
Ion MANEA

Coordonatele mari ale nunții fuseseră stabilite de cei doi „miniștri ai Apărării”, cum îi numise Elena Ionescu, Toporr și Scutaru, care dăduseră la tipărit un desfășurător pe ore, presărat cu tot felul de floricele și cununi argintii și imprimat pe o hârtie albastră „ca Dunărea”, după cum ceruse Hortensia Bengescu, și care emana un miros plăcut de levandă proaspăt culeasă, la sugestia Elenei. Totul începea cu seara de dinainte, din ajun, și prevedea o vizită a participanților la localul oferit cu atâta generozitate de socrul mic Ion Ionescu pentru nunta cea mare.

Despre celălalt socru mic nu se știa mare lucru.

- Părinții tăi au aflat de nuntă? Le-ai spus că te măriți? o întrebăse Elena, cu un exemplar al programului în mână, pe Hortensia.

- N-au cum să vină, tata e plecat de mulți ani în Kurdistan, a găsit o cadână acolo, știi că e tractorist, are mult de muncă, e arid pământul Asiei, iar mama e la Sofia, a deschis o cofetărie româno-bulgară, face poale-n brâu, i-am scris de nuntă, dar mi-a zis că n-o interesează ce fac eu, că se mai gândește, dar că am toată libertatea din partea ei și casă de piatră, așa că, Elenă dragă, nu-i pot oferi lui Hector, cel puțin deocamdată, priveliștea propriilor lui socri.

O surpriză neașteptată și dătătoare de plăcuți fiori veni din partea celor doi extratereștri, care se oferiră să pună la dispoziție ciuperca lor zburătoare albă și cu cerculețe albastre presărate aleatoriu, pentru reperarea de la înălțime a locației nunții, așa că, la ora stabilită, toți cei care participaseră la Summitul de la Vagna Zădeni, mai puțin Cel Prea Înalt și Cea Prea Înaltă, care nu încăpeau, s-au urcat în obiectul zburător. Oricum, uriașii

aveau ciuperca lor cea mare cu picățele roșii și puteau zbura într-acolo când voiau. Mai lipseau mama lui Paris, precum și tatăl, care preferaseră să facă turul Riabei, plus o vizită la Baldovinești, locul de naștere al femeii. Urcaseră însă și Iris, cu Bărbatul cu Traista Până la Pământ alături, dar și Terente Stelaru, care având aripi (Trăistosu, nu, dar îl lua de mână pe sus logodnica), puteau vedea și singuri ceea ce era de văzut, și asta pentru a arăta că, deși ei dețineau mijloace proprii și infailibile de a survola, preferă să se alătore grupului, nu numai din spirit de solidaritate, dar și pentru a trăi un nou moment de interacțiune și socializare cu partenerii de misiune.

Mirii principali abia așteptau să vadă de acolo de sus locul în care își vor uni în scurt timp destinele.

Cei doi străvezii erau la pupitrul de comandă al navei, iar Ion Ionescu se așezase undeva în față, pe post de ghid. Ceilalți, mirii, în primul rând, Iris și Trăistosu, doamna Sefora Ionescu, dar și pustnicul Terente Stelaru, se postaseră aproape de hublouri, pentru a vedea cât mai bine minunea, cea mai recentă și mai grozavă minune a marelui neovrăjitor.

Și, iat-o!

Văzută de sus, clădirea monumentală semăna izbitor cu o navă imensă, ceea ce opri parcă răsufierea celor din ciupercă și îl făcu pe Ion Ionescu să exclame:

- Fantastic! Eu nu m-am gândit la această formă, așa a ieșit ea, dar e grozavă, la urma urmei, nu suntem noi, și Tiagla și Riagle, două forțe navale vestite la Dunărea de jos?

Micuții de la pupitru manevrau ciuperca în așa fel încât uriașa clădire să

poată fi percepută de sus în toate pozițiile, apoi Extraterestrul glăsui:

- Ați văzut cred cu toții, acum vă rog să vă uitați pe monitoarele pe care le aveți în față, veți vedea interioarele, filmate de noi cu o tehnică extraterestră.

Sunete profunde de uimire, încântare și entuziasm se auziră preț de câteva secunde bune în nava frumos plutitoare.

- Gata! strigă Iris, nu e bine să vedem chiar totul, să mai lăsăm ceva surprize și pentru noaptea nunțiilor! Să ne întoarcem la sol!

Se înscrieseră la nunta multiculturală, în afară de perechile Elena-Paris și Hortensia-Hector, Iris și Bărbatul cu Traista până la Pământ, Extraterestrul și Extraterestra, Cel Prea Înalt și Cea Prea Înaltă, pentru cununii pământene, plus domnul și doamna Ionescu pentru nunta de perle. Dar când lista părea să se închidă și să se treacă direct la pregătirea pentru ritualurile în sine, Paris fu sunat insistent de draga lui mamă, franțuzoaica:

- Dragule, îi zise, uite la ce m-am gândit eu cu Emmanuel!

- Orice gând al vostru este poruncă pentru mine, mamă, deși m-ai abandonat de mic copil la orfelinat și n-am să uit asta, dar am să te iert! Ia spune!

- Așa a fost voia destinului, fiule! Până la urmă, numai așa ai ajuns ceea ce ești! Dar, uite ce zic, dacă tot faceți voi nunta și s-au lipit și alții de eveniment, de ce n-am face și noi, eu cu Macron al meu, așa, un fel de cununie religioasă simbolică, doar atât, pentru că, știi foarte bine, el e însurat catolic și definitiv, dar nu i-ar strica și o blagoslovenie ortodoxă, poate va avea mai mult noroc în politică, am zis eu, și el a fost

de acord. Ei, ce spui, puiule?

- Vai, ce minunăție de nuntă vom avea, și internațională și cosmică! exclamă Paris. Sigur că sunt de acord, mamă!

Femeia chicoti de bucurie. Privindu-l pe Hector cum își încruntă ridurile frunții, Paris îi zise:

- Știi ce simți, îmi pare rău, prietene, realizez, ai tăi nu pot veni, de mult sunt în lumea cealaltă, dar ce minunat ar fi să fie și ei aici, la nunta ta cu Hortensia, să-și vadă și ei, măcar o dată, nora!

Se auzi oftatul adânc al Lui Hector Dobrogeanu Serea.

- Numai o megaminune i-ar readuce aici de acolo unde sunt, dragii de ei!, șopti el mai mult pentru sine.

Și astfel, lista mirilor chiar fusese închisă.

Se punea acum problema organizării ei în amănunt.

Era sigură, deocamdată, lista mirilor, alții decât cei principali și definitorii, deși, din senin și surprinzând pe toți, dată fiind modestia sa, doamna Sefora Ionescu, ar fi spus în cadrul bârfelor cu lucrătoarele de la Makeup-ul ei:

- Nu se știe niciodată, dragele mele! Bărbațiiăștia se cam grăbesc! Lista e cam gata, dar până nu începe nunta și chiar după aceea, pot apărea surprize, așa cred, oricând mai pot apărea noi colegi de cununie! Și mie mi-ar plăcea, zău așa!

N-avea de unde să știe doamna Sefora atunci câtă dreptate avea.

Pentru ca lucrurile să decurgă normal,

într-o succesiune organizatorică impecabilă, se stabilise Comitetul Comun pentru Marea Nuntă, CCMN, cu sediul neutru, tot la Vagna Zădeni, organism care avea să intre în istorie ca prima instituție transorășenească.

Având în frunte doi copreședinți, câte unul din fiecare oraș, comitetul avea să decidă lucruri extrem de importante, prima decizie comună fiind aceea de a se înălța postnupțial, la Tiagla, a Columnei lui Paris, și la Riabla, a Columnei Elenei, megamonumente care aveau să înfățișeze pe verticală imagini semnificative din timpul luptelor seculare dintre cele două cetăți, cu oglindirea sugestivă a eroismului riaglezilor, pe de o parte, și al tiaglezilor, pe de altă parte, cu instantanee din timpul tratativelor de pace, fiind incluse și câteva basoreliefuri cu aspecte care să marcheze contribuția extratereștrilor, a preainălților și a celor doi zburători, unul cu aripi și celălalt cu traistă până la pământ, la coborârea păcii pe cele două târâmuri. Porțiunile cele mai de sus, înălțimea totală fiind cea a Columnei lui Traian, adică 40 de metri, vor fi înnobilate cu secvențe din Meganunta Împăcării și Unirii Indestructibile, cum avea să o numească mai târziu marele istoric local Iorgu Nicolaescu. Este de la sine înțeles că aceste viitoare monumente vor avea în partea superioară, la Riagla, statuia Elenei Ionescu, iar la Tiagla, statuia lui Paris Mumuleanu Baldovin, noii fondatori, noii Romulus și Remus al Marii Cetăți, eroi primordialii, care veșnic vor fi în amintirea cetățenilor.

O a doua hotărârare a Comitetului Comun a fost aceea ca la marele eveniment, Elena să poarte o rochie nupțială *Lauda Styl Ivory*, Hortensia, una *Sophie La Novia*, iar mirii, pantaloni negri cu sacouri crem, unitatea de protocol preferată și comunicată tuturor invitaților fiind *Black Tie*.

Pentru că, în pofida discuțiilor aprinse, membrii comitetului nu reușiseră să se pronunțe asupra reprezentării larg populare în marele act nupțial, se ceruse ajutorul celor doi primari, și al adjuncților lor.

Cei patru se și întruniseră, timpul nu mai avea răbdare și dezbateră porni *ex abrupto*:

- Așadar, ce facem cu poporul, cu cele două popoare? a întrebat Hector, cel mai trist dintre ei, mai ales după spusele lui Paris despre imposibilitatea fizică a părinților săi de a fi la nuntă.

- Să fie reprezentate cu grupuri de 300 din fiecare! stabili ferm Paris.

- Excelent, ca la Termopile! Că și noi ne-am luptat! strigă entuziasmată Elena.

Se aflau toți patru la o masă de pe vaporul-restaurant „Libertatea”, ancorat la malul tiaglez, așadar la mirese acasă. Ele beau cafea, ei bere de Tiagla, în dorința de echilibru.

- Să ne gândim bine! Eu zic să îi așezăm la mese separate, dar față în față, astfel ca ei să întruchipeze atât frumusețea caracteristicilor strict locale, ceea ce definește fiecare cetate în parte, dar și lucrurile care ne unesc, ceea ce va defini viitorul nostru comun, nu-i așa Parise? întrebă Hortensia.

- Da, da, da! se auzi aprobarea celorlalți.

- Am o obiecție la una dintre deciziile Comitetului! aproape că strigă Hortensia. Nu zic că *Lauda Styl Ivory* și *Sophie La Novia* nu sunt rochii de mireasă elegante și încântătoare, dar altceva ne trebuie nouă!

- Ce? sări imediat Elena.

- Măi, oameni buni, voi nu realizați? Avem în față cea mai grozavă nuntă din lume! Nicăieri și nicidecum nu s-a întâmplat așa ceva, ca războinicii să devină soți, iar teritoriile, o singură patrie! Nouă ne trebuie, Eleno, niște rochii mirololante, unice!

Ceilalți trei, dar mai ales Elena, ascultau cu gurile căscate.

Adjuncta tiagleză continuă:

- Eu vreau rochii cu trenele lungi de 15 kilometri, distanța dintre orașele noastre. Ni le întindem, găsim noi o soluție cum, de la o intrare în alta în orașe, doar așa, ca popoarele noastre să vadă, să facem fotografii și să rămâne în veci imaginile, le punem și pe cele două colonne, apoi le tăiem, ca să ne facem rochiile purtabile. *Va fi o tăiere simbolică a tot ceea ce ne separă!*

Cuvintele Hortensiei se încrustară adânc în memoria clipei. Apoi vorbi Hector:

- Ne va trebui producția pe un an a Fabricii de Confecții din Riabla, Riabconf! Și, pe urmă, cu părțile tăiate ce facem?

- Cum ce? Le depunem la Muzeul Marii Uniri, pe care o să-l înființăm, rosti solemn Elena și adăugă:

- Bravo, Hortensia! Ai avut o idee genială! Și să mai întrebe cineva de ce țin eu așa de mult la fata asta!

Tocmai când se pregăteau să se ridice și să plece, un vârtej misterios învolbură fețele de masă și făcu să salte berea și cafelele din recipiente. Când ridicară ochii, văzură staționând deasupra „Libertății” ciuperca aceea mare și albă, cu cerculețe roșii dispuse aleatoriu, din care tocmai cobora, pe o scară slobozită de sus, cine altul decât Cel Prea Înalt.

ART CITY

reading

Părea un Gargantua coborând din ceruri.

- Salut, pamântenii mei dragi! zise după ce ateriză și se postă în picioare lângă ei, pentru că nici un scaun nu l-ar fi cuprins.

Nava se balansă periculos, paharele alunecară pe mese, iar ospătarii se agitau holbându-se la înaltul și nemiîntâlnitul client.

- Stați liniștiți, așa sunt eu, nu vă fac niciun rău! le zise el, aduceți-mi și mie o găleată cu bere!

Unul dintre ei se prinse, se duse la bar și turnă într-o găleată de plastic cam 20 de sticle de bere de Tiagla și veni cu ea la masă. Ciudatul musafir puse recipientul la gura imensă și bău pe nerăsuflăte, zicând:

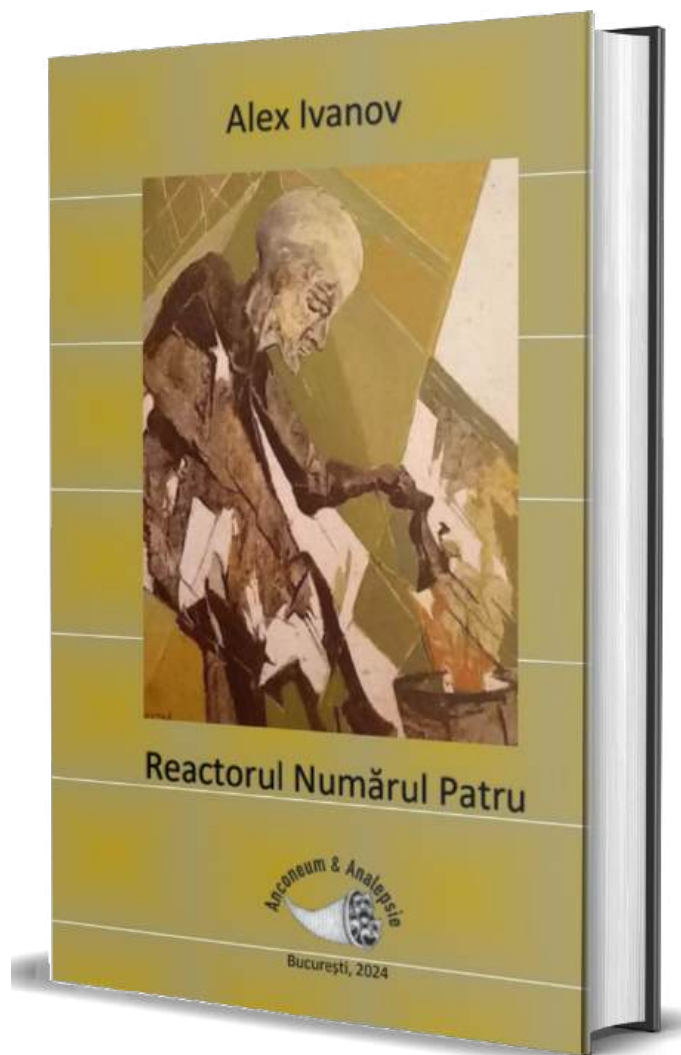
- Îmi era tare sete! Dragii mei, am venit să vă întreb democratic, ce facem cu bubosul, cu balaurul cu rucsac verde, ăla care venise pe-acilea cu urgiile lui, dar pe care l-am închis la timp în beciul de la Vagna Zădeni? Vă văzui aici, la bere, și coborâi. Ce facem cu el?

- Eu propun să-l castrăm chimic, să nu mai iasă din el nicio progenitură!

Vorbise, înflăcărată, Hortensia.

- Am eu o propunere mai rațională, interveni Elena. Eu zis să-l dezarmăm și să-l eliberăm în mod festiv și simbolic, de față cu toți invitații, chiar în noaptea nunții, să-l facem de rușine! Nu va mai reveni niciodată pe aici!

- Asta e! Gata, am stabilit, așa vom face! strigă Cel Prea Înalt și făcu semn sus să i ze coboare scara.

Alex Ivanov

Reactorul Numărul Patru

Editura Anconeum & Analepsie

București 2024

De împrumutat

Daria VOINEA

Nu sunt nici pe departe nici cea mai fericită, dar nici cea mai tristă din toate cele pe care le-ați întâlnit. Mă trezesc, deschid ușa cabinetului din partea stânga jos, cu scârțâitul balamalelor ce mă împunge în fiecare dimineață, trag sertarul de sus și scot lingurița pentru zahăr. Mă uit apoi în stânga sus și borcanul de cafea e gol. Trântesc ușa la loc, iau borcanul și mă uit la el de parcă îl fac să se umple singur. Nu se umple singur cu cafea proaspăt rășnită, bineînțeles, cum nici tu, netoato, n-o să îți umpli capul ăsta plutitor cu amintirile cu „știi tu cine”. În fine, spăl lingurița cu puțină apă rece. De ce am spălat-o? Nu știu. N-am băgat-o nici în borcanul de zahăr, nici în cafea ca să fie lipicioasă. În fine. Încep să îmi tremure puțin degetele de la mâini, așa ca mă așez sprijinită pe pervazul ferestrei din bucătărie care dă spre blocul din față și spre o casă cu vreo patru etaje. Patru etaje. Mă gândeam în fiecare dimineață, dar la ce 4 etaje? Să urc, să cobor, să urc, să cobor, dar mintea mea și așa obosește fără să urc și să cobor. Eu stau pe loc și sunt deja obosită de cele patru etaje din vila minții mele pătrate. Patru etaje și ce să fac în ele? Cu mine care își uită numărul de la apartament. Cu mine care spală lingurița fără să o fi folosit-o măcar. Cu mine care trebuie să se așeze sprijinită de pervaz, pentru că mintea nu mai răsuflă cum trebuie, pentru că deja mâinile îi tremură prea tare și simte că se sufocă. Și numără în gând până în momentul în care crede că rămâne fără aer.

Respir.

Fereastra asta zici că are zimți și m-aș înfige în ei dacă aș vrea să văd lumea de jos. Așa că nu mă mai uit. Închid fereastra, o deschid iar, sunt două ferestre într-una sau doua de mine care încearcă să deschidă și să închidă o afurisită de fereastră.

Să nu-i spuneți unui nebun că e nebun. O să râdă. Mă simt de parcă fetița din casa cu patru etaje se uită la mine pe geam și mă face să mă simt prost că am părul roșcat, tuns scurt și cu breton. Dar ea umblă mai toată ziua de mână cu o păpușă veche de cârpă care are o rochie roșie mâncată de molii și rochia ei tot roșie e și șosetuțele ei din dantelă, ce să vezi... roșii și ele.

Mă judecă fetița în roșu din cele patru etaje ale casei, că părul meu e tot roșu și că bretonul e scurt.

Cad cu privirea în golul ăsta de marmură al străzii, de parcă aș cădea cu privirea asupra frunții ridate a ei. Și mă apropii de ea, din ce în ce mai aproape, și îi văd ochii căprui cum își fac loc și se înghesuie printre inelul verzei al pupilei. Genele ei sunt blonde și mă uit mai aproape, atât de aproape că-i simt respirația caldă, fierbinte.

Clocotește.

A dat cafeaua pe foc. Imaginara cafea din borcanul gol cu iz fantomatic de boabe râșnite la magazinul din colț.

Clocotește respirația ei lângă nasul meu de copilă și lângă obrajii mei fini pe care îi atinge cu mâinile ei ridate, asemenea. Are sprâncenele blonde și nu se arcuiesc când se supără pe mine. Are tâmplele fierbinți și ele și buzele subțiri, umede ce se leagănă pe un chip aproape adormit. Stăteam amândouă în patul comod pentru două persoane, pe pătura în roz și alb, mă ținea la pieptul ei și eu eram mică.

Acum am părul roșu și bretonul mult prea scurt.

Mă ascund în spatele unei bucăți de sticlă care râde de mine și mă face să mă întreb de ce mă ascund, căci oricum lumea mă vede. Cred că de pe strada de jos mă văd ca un cap aburit după fereastra înghețată, mă văd ca un nimic roșu într-o dantelă ieftină. O dantelă roasă de molii, care miroase a parfum de trandafiri – miros de trandafiri pe care îl urăsc - și văd cum sunt mici părți prin care se întrezăresc bazinul meu osos. Molii osoase ce au prins și ele miros de trandafiri din sticla veche cu pulverizator.

Văd la etajul doi un tip chipeș și brunet. Nu, greșesc, nu pot face afirmații pripite. Rectific. Văd la etajul doi al casei cu patru etaje, un tip cu pielea alburie și cu un păr brunet tuns scurt, al naibii de scurt. Mă apropii de fereastră mai mult, aproape că simt cum mi se topesc buzele și se aburește tot în fața mea. Stă cu spatele în fața unui balcon mic, unul dintre celelalte multe ale casei. Îmi lipesc o mână de geam, să fiu și mai aproape și corpul meu cu totul se contopește în amorul definitiv cu sticla rece și murdară. Mâna sa dreaptă ridică un pahar cu picior, de fapt mâna lui stângă, căci stă cu spatele spre mine... Netoato... Profil ascuțit... ah, de m-ar înjunghia ascuțimea profilului lui în inima asta a mea de roșcovană. În fine - revin - simt că mă sufoc, trag aer mai mult, aproape că simt cum miros un aer de sticlă cu praf. Geamurile astea ar mai trebui șterse din când în când, dacă n-aș pierde timp să mă lipesc atât de ele.

Nu pot, mă sufoc.

Fac o piruetă și-mi întorc fața pentru o secundă spre interiorul bucătăriei cât să suflu, să răsuflu și mă întorc la loc, pun mâna dreaptă pe mânerul de fier ruginit al geamului și îl deschid. Am aer, aerul meu e mai aproape acum de aerul de la balconul lui, de aerul care-i atinge paharul ăla mic și patetic cu picior înalt, aerul meu e mai aproape acum de unghiul geometric al ființei sale pe care l-aș rostogoli în formule pe care nu le știu. S-a întors și vine spre aerul meu, dar nu-i posibil una ca asta. Simt cum îmi invadează pentru un moment singura mea regulă de a sta și a privi, și acum privește spre blocul din față. Adică spre blocul meu, adică spre aerul meu.

Acum privește

Se așază pe scaunul de lemn rabatabil de pe balcon și se uită. Mă uit și eu. La ce altceva să mă uit? Să-mi ia până și ultimul meu drept, ultima mea bucurie de a mă uita în față din bucătăria asta mică și meschină?

Deja îl urăsc. E unul dintre cei cărora le place să ia tot și să nu lase nimic în schimb, dar pe mine nu mă minte. Nu, nu, în niciun caz nu pot sta cu mâinile încrucișate și să nu fac nimic. Trebuie să ripostez. Trebuie!

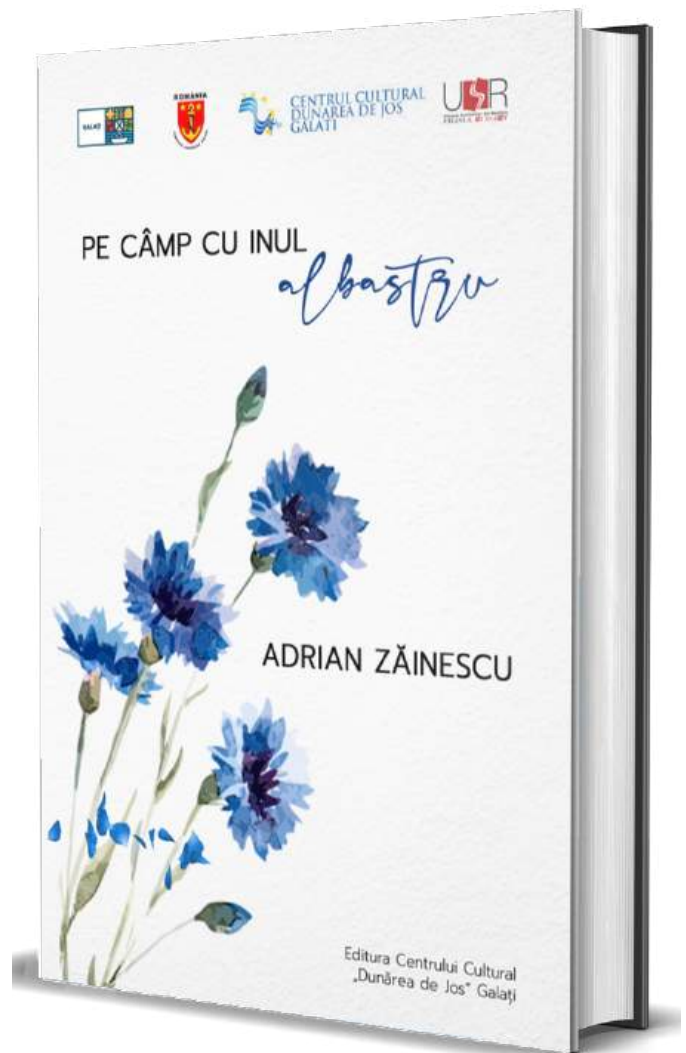
Singur printre poeți

Virginia DIMOFTE CHIRIAC

Poetul Adrian Zăinescu face parte din categoria autorilor capabili să ridice la rang de artă sugestia banală a faptului mărunț cotidian, completându-i frumusețea prin retorica imaginației sale debordante. Volumul de versuri „*Pe câmp cu inul albastru*”, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2024, pune în evidență abilitatea sa de a multiplica unghiurile de receptare a realității și talentul său excepțional de a asambla propriile sentimente, senzații și trăiri, în textura unui discurs liric coerent, cu miză majoră pe crearea unui univers ficțional, impresionant prin amplitudinile sale semnificative.

Fiecare poem este o filă din istoria recentă a unei generații dezabuzate de neputința acestui secol de a se dezice de toate erorile trecutului. Asistăm la o rotire în loc a timpului, stagnat într-o băltire anchilozantă a lucrurilor repetitive, un „*deja vu*”, în care individul își pierde identitatea, acționând „robotic” între „*sporii acestui mucegai/care-i colonizează acum/toate gândurile,/toate dorințele,/toate idealurile,/forțându-i zâmbetul/să-și caute fericirea/în altcineva.*” (*Saprofit*)

Adrian Zăinescu este un poet cerebral, făcându-se cunoscut drept

creatorul unui univers liric autentic, generat de șlefuirea îndelung chibzuită a materialului lexical, în retortele unui imaginar poetic cu ascensiuni uimitoare în zona transcendentului existenței umane. Hrănită de un puternic filon intelectual, poezia sa se remarcă prin sobrietatea stilului, fără excese și aglomerări de tropi și imagini ornante, excelând în limpezimea și puritatea limbajului poetic. Simplitatea comunicării este o opțiune asumată cu bună știință de poet, deoarece îi asigură un control absolut asupra proprietății cuvintelor.

Cititorul va identifica în aceste poeme fragmente unitare dintr-o poveste de viață personală, diseminată aleatoriu pe fluxul memoriei în secvențe decupate din realitate, cu decoruri monocolor sau chipuri familiare. Ca orice mare poet, Adrian Zăinescu este preocupat de descifrarea misterelor abisului existențial, într-o serie de creații impregnate de o puternică notă meditativă. Durerea dispariției mamei este o sursă de profunde reflecții și reverii pe marginea unor amintiri, care reînvie cu acuratețe timpul fericit al copilăriei: „*Dimineața asta/se făcea/că eram mic,/mic de tot,/în brațele mamei,/„pe câmp cu inul albastru”/cum scria/pe spatele/primei mele fotografii.//Și parcă auzeam/vântul cald/cum bate/pe la urechile mele/prinse în căciulița albă/strânsă cu grijă/sub bărbie.//Iar lanul/era alb-negru,/întocmai ca-n poză,/numai mama/mă privea/cu o dragoste colorată,/puzderie de culori/coborând din privirea ei/și căzând peste mine.*” (Pe câmp cu inul albastru)

Volumul de față este oglinda elocventă a lumii prezente, care agonizează sub avalanșa numeroaselor schimbări catastrofale. Viața, „*ca erupția Vezuviului*”, deturneză firescul existențial într-o cursă nebună, în care oamenii se aliniază mecanic,

îndepărtându-se tot mai mult de sensul inițial al rostului lor pe pământ: *Viața a venit peste noi/ ca erupția Vezuviului,/gonindu-ne pe toți/din casa părintească,/pârjolindu-ne amintirile/și sufocându-ne/cu fel de fel de probleme/care ne chircesc sub greutatea lor;/întocmai ca pe locuitorii Pompeiului./Și, întocmai ca ei,/nici noi nu dăm bir cu fugiții/când simțim că ne fuge/ pământul de sub picioare,/ci rezistăm aici/până la ultima suflare,/cu ochii la cer, în așteptarea/unui semn de acolo./Târziu, după noi,/cineva va găsi/scrijelit pe peretele/care ne-a separat odată/viața de moarte:/ „memento vivere.” (Pompeii)*

Lirica acestui volum este străbătută de la un capăt la altul de un fior indicibil de melancolie, însoțind în surdină o serie de trăiri complexe de apatie și de scepticism. Confruntarea eului auctorial cu realitatea deconcertantă este izvorul unei stări permanente de nesiguranță și de neîmplinire: „*cu cât plutim/mai mult aici,/pe pământul acesta,/cu atât mai tare/ne tremură picioarele,/și, de la atâta întuneric,/ne dor deja încheieturile/abia de mai putem ține/cârma dreaptă/în așteptarea ramurii/de măslin.*” (Arcă)

„Singur printre poeți”, cum ar fi spus Marin Sorescu, Adrian Zăinescu este o voce inconfundabilă în peisajul eteroclit al liricii actuale, atât prin calitatea mesajului artistic al operei sale, cât și prin originalitatea tonului și noutatea formulei estetice abordate.

Test grilă la poezie

Amelia STĂNESCU

Test grilă la poezie

Mă tot așezam în fel și chip
și chiar mă întrebam cum să fac
cum să stau mai bine ca să vină să mă vizi-
teze ea
poezia
cum să țin mâna pe pix pe creionul cu mină
pe o foaie curată ori pe un rest de hârtie

poate că trebuie să dormi ca să scrii
te foiești în așternut pe toate părțile
ai crezut c-ai adormit dar de fapt visai cu
ochii deschiși
că ai scris
vers după vers nu te mai puteai opri
degetele trimiteau durerea spre braț
brațul spre antebraț antebrațul spre umăr
și tot așa până când durerea te copleșea
în fine știai că visezi

tu nu scrii ca ceilalți
va trebui să găsești ceva ieșit din comun
mă rog ieșit din tine dar care să se susțină
să reziste valorilor concurente
tendințelor tentațiilor modelor și modelelor
și să depășească orice a fost până acum
nemaipomenit nemaîntâlnit și nemaiauzit
amin.

Dar Poezia nu poate fi apelată acum. Ne
pare rău.

Vă rugăm reveniți.

Te lepezi de poezie?

Te lepezi de poezie?
Mă lepăd de poezie,
zic eu, de 3 ori.

a trecut ceva vreme de când
nu ai mai scos niciun volum
simți presiunea nevoii de a scrie
poate mai mult pentru alții
decât pentru tine
tu știi că inspirația e undeva pe
acolo într-un sertăraș prăfuit
Dacă ai avea poziția corectă
poate ar veni mai repede –

ziseră unii emancipați
Dar cum să o chemi
e ceva bătaie de cap
în special pentru cine
are o altă treabă
oricare altă treabă
decât poezia
Stai că vine, spune Iulia
ieșind din noaptea ei scorpion,
simți așa o presiune
în capul pieptului
nu?

doar că ai nevoie de un cuvânt
debutant... tinerel
o imagine sau poate o amintire
simți presiunea?
atinge încet esofagul faringele laringele

ceva pe acolo
 dintele sterp....
 explodează, hai!
 cuvintele se aruncă orgasmic pe pagină
 uuuuuufffff
 nu apuci să citești mai nimic
 și cuvintele curg
 și cuvintele curg
 vers după vers după
 și gata
 ai reușit, transpirat
 epuizat mina în pix
 și energia creatoare
 te declari mulțumit

Stai să citești ce ai scris –
 avertizează mult mai serioasă, Silvie,
 adică să faci cunoștință cu tine
 cu un altfel fel de tine
 pe care îl vezi cam rar
 iar atunci când îl vezi
 îți cam tremură picioarele,
 milandolina, să știi...

Cel mai bine e să scrii în română

ziseră ei
 pentru că și oftatul e altfel în limba ta ma-
 ternă
 are ceva special
 pe care îl recunoști
 are un context de gânduri
 de prietenii disipate în orbită

tu nu ai învățat idiomul
 celor care îți sunt aproape
 sau nu te-ai adaptat suficient
 ești ceea ce se cheamă opțiune
 alternativă
 o chestie suplimentară
 deși unii ar crede că asta
 e cel mai important

dar viața nu are de-a face cu
 superlative

e mereu simplă
 poate chiar banală
 în oricare din limbile posibile

un ritm cotidian indistinct
 inodor și insipid
 numit singurătate.

câtă răbdare îndură poetul

răbdarea cu sine le depășește pe toate
 poetului îi trebuie întotdeauna timp
 să se minuneze
 poetul citește în palma lui
 mai mult decât orice mirandă
 destinul și-l colorează cu sânge
 nopțile și le adună sub pernă
 și tace.

poetului îi trebuie întotdeauna timp
 să se înțeleagă
 o viață întreagă alergând pe hârtie
 plus ore întregi hărțuite de vise netermi-
 nate...

o carte și încă o carte
 fac tot atâtea deșertăciuni
 câtă frunză și iarbă
 Poetul are întotdeauna timp
 să tacă
 uneori îl mai întreabă pe Dumnezeu
 de sănătate și despre
 ce se mai citește prin ceruri...

Trei poeți gălățeni

Katia NANU

Cred cu tărie că nimic nu se naște din întâmplare. La ultima ediție a Festivalului Internațional "Poezia-port la Dunăre", întâmplat deja la Galați a treia oară, am avut privilegiul să fiu mai curând observator decât participant. Am citit în deschidere și apoi am putut să ascult ce au prezentat colegii mei sau invitații. Senzația de bine mi-a fost dată de nivelul ridicat al poeziilor prezentate și de unii și de ceilalți. Și de certitudinea că Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor are printre membrii ei poeți cu certă vocație, care cresc volum după volum. Fără a încerca să mă erijez în critic literar, pentru că nu sunt, voi prezenta câteva dintre volumele care s-au adunat pe masa mea de lucru. Precizez, este vorba despre volumele unor gălățeni, pentru că ultimii ani și prezența Florinei Zaharia în apropierea mea m-au determinat să citesc din ce în ce mai multă poezie scrisă de membrii filialei noastre. Și nu regret deloc acest lucru devine pământean pentru o zi,/ mă voi juca într-un pod,/ voi căuta cer pentru sfinți." (Setea îmi face semn)

Gabriel N. Gherbăluță

Voi începe cu Gabriel N. Gherbăluță, aceea voce inconfundabilă la radio, care se grăbește mereu să scrie tot mai mult, mai des, mai aproape. Ultimele volume care mi-au încântat serile au fost unul de sonete, "Sonete IV" (Omul/Pasăre) - o ediție elegantă scoasă la Editura Pontos, Chișinău, 2023 - și o minunată ediție bilingvă "Lo spirito del fiume", Duhul Fluviului.

Sonetele sunt deja amintire pentru mine, am citit cartea de ceva timp, însă mi-au rămas în minte versuri care desenează o lume întinsă către ultimii săi pași. Rețin din "Sonetul orașului care își caută un soare": "orașul tot e scufundat în ceață/ cu străzile și piețele pustii/ și fluvial meu pare lipsit de

viață/ supus unei continue agonii”. De fapt, fluvial îi curge lui Gabriel prin cuvinte și nu întotdeauna singur, ci de mână cu bătrânul Will, căruia ”de-o viață” i se închină.

De aceea m-am apropiat mai mult de ”Duhul fluviului”, o carte în care Dunărea devine fluviu universal, nu se mai încurcă cu geografia și nu mai are nicio importanță pe unde trece. Ea, Dunărea, intră în limba italiană ca la ea acasă, o face pe numele ei, și-o asumă. Poezia devine dunăre, fluviu, curgere și stare atât de aproape de modulațiile limbii italiene încât ți se pare că pentru asta a fost scrisă. ”Regele pește citește/ e bătrân/ și singur” sau ”il re dei pesci legge/ e Vecchio/ ed e solo”

Cartea este fluidă, de o frumusețe dulce-amară. Se preumblă prin ea singurătatea și tristețea, începutul și sfârșitul, e magie și speranță, amintire și destin. ”el imploră păsările, cerul, apele/ să nu fie părăsit acolo/ undeva pe malul apei/ și regele pește și fluviu/ și păsările, mai ales ele, păsările/ păreau că i-au ascultat ruga/ și i-au trimis un semn/ ca să nu mai fie singur”. (aproape viu, aproape singur)

Totul pare supus și suprapus fluviului, coincide cu el, trăindu-l: ”luna plină te-a făcut să muști din cuvânt/ se preling pe bărbie silabele/ cum fluviul pe stânci la izvoare/ pădurea naagră e acum peste apă/ în dreptul unui oraș/ pe care întunicul și boala/ l-au pustiit” (rondul de noapte).

Poezia din ”Duhul fluviului”, volum apărut la Editura Allettanteroma, 2024, este semnul unui mister pe care Garbriel Gherbăluță încearcă să-l elucideze: ”să fii copil/ și să nu știi/ ce înseamnă sfârșitul”(scurtă lecție de imaginație).

”Dacă aș fi Dumnezeu/ (uneori pot fi) /dacă aș fi Dumnezeu/ ți-aș dărui fluviul” (despre magie și magicieni). Și mi l-a dărui. Bilingv.

Marilena Apostu

Marilena Apostu aruncă în noi cu imagini. Aproape că le risipește. Fiecare vers este o fotografie a unei metafore. Se plimbă înțelesurile ascunse prin versul ei ca trenurile printr-un nod de cale ferată. Nici nu mai are nevoie de titluri la poezie, doar de un început ca o roată ce își caută cărarea pe care să se tot învârtă.

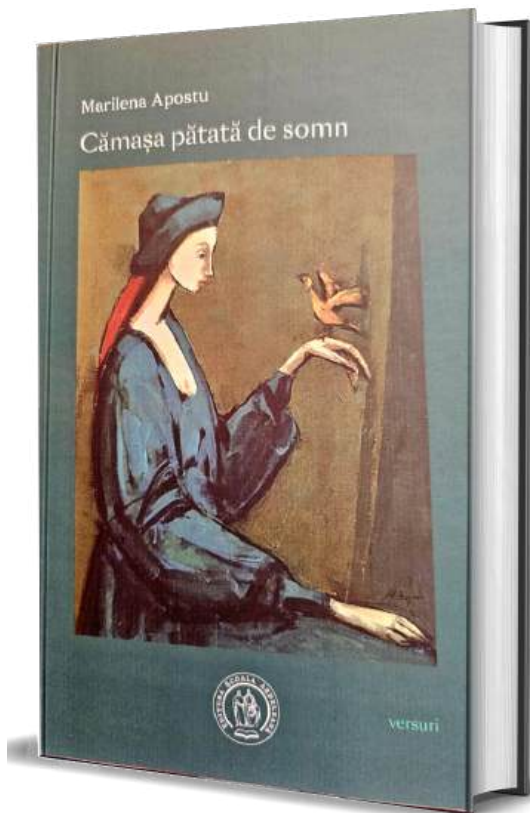
”Cămașa pătată de somn”, apărută la Editura ”Școala ardeleană”, Cluj-Napoca, 2024 este un imn închinat poeziei. Se naște poezie, se transmite poezie, se joacă poezie. ”doarme cerul pe stânci// când treci prin fața casei/ se scurge somnul pe la încheieturi/ zăvoare în iarbă” (Ploile se întorc)
 ”când eram mică îmi doream cercei/ acum peste urechile mele putrezesc duminici.” (O întâmplare atârnă peste umeri)
 ”când plouă perdeaua de la fereastră/ simte nevoia să doarmă.” (Am plătit aducerea corabiei)
 ”iarba se ascunde ca un solstițiu/ soarele devine pământean pentru o zi,/ mă voi juca într-un pod,/ voi căuta cer pentru sfinți.”(Setea îmi face semn)

Pare uneori ușor să cauți drumul printre tablourile în care se reînvie pe sine poeta. Dar nu este! Marilena Apostu te ia de mână și te plimbă prin somnul ei imaginar jonglând delicat cu gesturi și atitudini mai curând cinematografice. În care simbolistica e contorsionată, uneori colțuroasă și neașteptată. Respirația ei e deasupra lucrurilor, le aburește ca să deseneze apoi pe ele flori de gheață. Le șterge apoi și le

însuflește. E trist, dar e adevărat și asta îți dă o senzație de plin, de rotund.

”vreau clipe ticăloase,/ în apropiere oase îmbătrânite vor mai greși odată./ a trecut ora/ de când înflorirea a rămas un păcat.” (Ți-am auzit hohotul în această dimineață)
”Cămașa pătată de somn” este o carte de recitare a poeziei. ”poezia e o mireasă în închisoare”, spune Marilena Apostu, eliberând-o.

Tudor Cristian Roșca

Demult nu mi-a stat atât de lipită de mână o carte ca acum, când am reușit să citesc ”studiu de bărbat trăgând o sfoară” de Tudor Cristian Roșca.

Volumul, apărut la Editura Vinea, București, 2023, cu ilustrații de Dan Lăcătuș, mi-a parvenit de câteva luni. Însă,

lucrurile se așază exact la locul lor când le vine vremea. Și a fost acest timp acum, pe o zi toridă, parcă desenată ca fundal pentru o poezie care să-i domolească nuanțele prea stridente. O poezie grea, încărcată de simboluri, pe alocuri voit intelectualistă, cu apăsări magice și contorsionări neașteptate.

Am citit, recitit și m-am bucurat să știu că undeva, într-un loc doar de el cunoscut, doctorul care acum aproape trei decenii traducea ”Pisicile...” lui T.S Eliot, fabrică nostalgii și rumegă metafore, trăgând sfoara vieții după el apăsător de aceleași temeri ca un școlar de ghiozdanul din spate.
”canarul ciugulea/ o mândră rămurea/ poleiul de pe lună/ era numai minciună/ iar yin și yang/ atârnavu moi în ștreang.”(decor)

M-a sedus povestea lui Vermeer tratat cu delicatețe de Dumnezeu, am umblat cu ”orbul care lipește afișe în beznă”, am aflat că ”la 1812 când/ l-am cunoscut/ toma d.aquino făcea/ traffic de influență... Însă, mereu ”textul se rupe” și poetul se oprește ” încremenit cu mâna pe cureaua ghiozdanului”, sedus dar abandonat de filozofie și jucându-se cu poezia în pauzele lungi ale singurătății.
”cine-i nevinovat striga și vocea/ sfâșie textul/ blânda bradipsihie în care înoți” (șase. asupra sa. o interpelare.)

Undeva, în biografia încărcată de simboluri , cotrobăind prin copilăria și adolescența care îi sunt încă necunoscute, poetul rememorează orașul, locul de unde a evadat: ”noaptea se prăbușește/ ca o avalanșă fierbinte/ sirenele ies din fluviu/ în dreptul noilor așezăminte// toate luminile se aprind într-o/ clipă sclipesc orbitor/ zăpada oțelul porțelanul/ sticla ferestrelor jadul// și se vede de îndată: aici este iadul” (un rest de

soare)

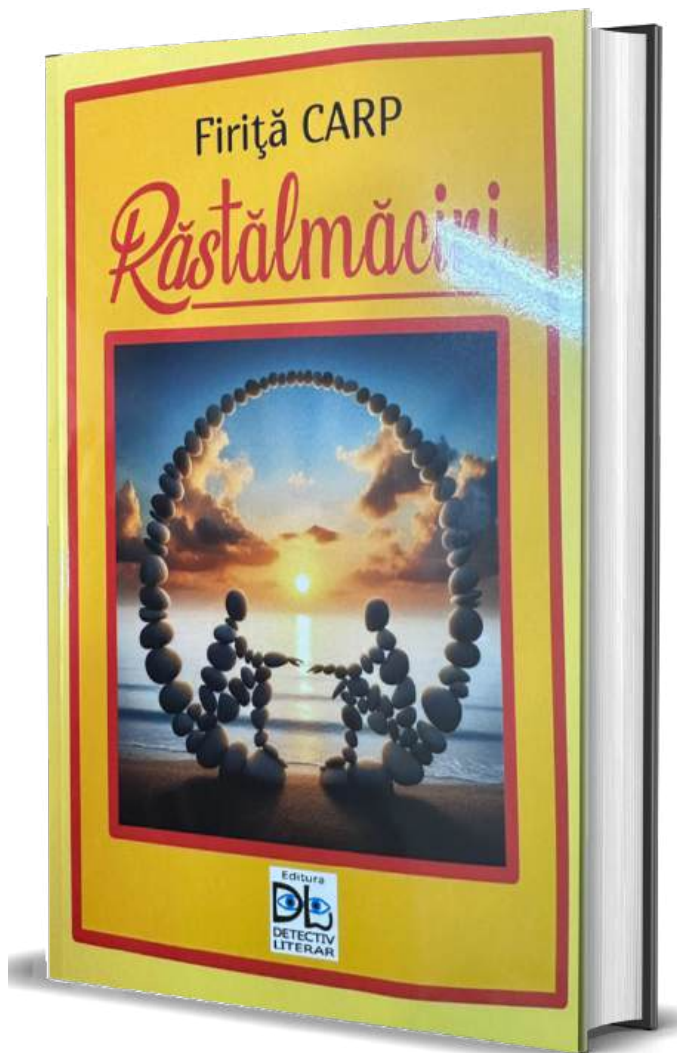
Sunt și anexele trase pe același ton, cu seriozitate și disperare, mirosind a lavandă și lecturi, a ”munca minții” și castele suspendate în care ”mutrele atârinate de perete în rame/ cu o funie împrejurul gâtului...” par să prevestească mereu altceva.

Da, mi-a plăcut! M-a provocat, m-a interesat, mi-a comunicat. Și pentru că știam că pot simți oarecum la fel, am înțeles și ”anexa 7”: ”te-ai născut vinovat/ ești vinovat pentru că te-ai născut/ așa/ atunci/ acolo/ și nu altfel/ dl.tău ți-a dat viață întru vinovăție.// dacă mai rămâne ceva de făcut/ atunci scrie.”

Tudor Cristian Roșca este o lume cu adâncimi amețitoare. Cartea asta trage tare sfoara de care și-a legat aruncarea în prăpastia poeziei. Și salvează.

ART reading CITY

Firiță Carp

Răstălmăcirii

Editura Detectiv Literar

București 2024

Poezia-i un schit

Gheorghe BACALBAȘA

Strigoii

- se dedică Fulguței
În haita aceasta
Lipsită de mâine
Unde totu-i bătrân
În haita aceasta se moare
Se moare-n tăcere
Cu ochii sticloși
Și blana zbârlită la soare
Stăpânul îl plânge pe câine
Și câinii îi plâng pe stăpâni
Cinstiți pe bătrâni
Că sunt oameni, că-s câini
De sunt neîmpăcați
Se întorc înapoi
De sunt neîmpăcați
Se prefac în strigoi
Și umblă prin lume
Strigoii bătrâni
Strigoii de oameni
Strigoii de câini.

Schitul

Pe ogorul de draniță
Stau berze poeți
Și așteaptă să plouă cu
broaște
Spre a fi mai aproape
De Tatăl ceresc
Urcați pe șindrila
Poeții cerșesc
Așteaptă umil
Pironiți de blestem
Trec zile și luni
Fără niciun poem
Oameni buni
Poezia-i un schit
De poslușnici cinstiți
Nu azil de nebuni
Un schit fără hram
Și fără de moaște
A început
Ca să plouă
Cu broaște.

Dumnezeu în vocativ

Ramona MULLER

omul acela

care-și leaga șireturile anilor
este cel care a pus în lesa timpul
dupa ce a îmblânzit
secolele dinainte de Hristos

să îndrăznești să îți porți moartea pe umeri
până când
acupunctura albastră va composta
mucegaiul nuferilor

tortura
ca o teamă
ca o foame
ca un frig

dacă Dumnezeu nu trănțește uși
îți poți restarta sufletul
măcar pe jumătate
cu o intenție întreagă

omul acela se prăbușește căutând
unitatea de măsură
a căderilor vinovate de indiscreție

la ora credinței dantela roșie se consumă
în rații mici
masticabile în cariile timpului calcificate

eu
tu

și omul acela
din noi

****

orice petală contează
eu sunt fluturele
care se luptă cu o armată de vrăbii
nici nu mai știu
pe unde mi-am lăsat aseară
aripile
nici florile nu îmi mai aduc aminte
pe unde le-am pierdut
să le fi uitat în primăvară
sau porumbelul mi le-a ciugulit
din vitraliile bisericii?
când nu voi mai fi fluture
voi fi preot
și voi ridica
fără grabă
slavă lui Dumnezeu
din puterea nectarului

****

un poem de sine stătător
bunicul și tatăl meu
scriau
cu litere mari de tipar
la fel ca sufletele lor
răsădite primăvara
în loc de ferestre
litere mari
prin care intra Dumnezeu
fără cod de bare

Un Don Juan moldav în antereu și giubea

George Lateș

Castelanul Alexandru Conachi, din gura oamenilor Costache Conachi (accent fonetic pe ultimul „i”) a văzut lumina zilei la Țigănești, în apropierea Tecucilor, la 14 septembrie 1778 și s-a săvârșit din viață la 4 februarie 1849, fiind îngropat tot acolo.

Pentru că era cititor al bisericii din Țigănești și al altor nenumărate biserici din Moldova, eclezia rurală l-a onorat, așezându-i trupul fără viață în incinta acesteia, o piatră tombală rămânând mărturie despre viața exemplară a acestuia, Castelul, palatul sau conacul, indiferent cum vrem să-i zicem, e o excepție fericită în arhitectura reședințelor boierești din Moldova, aspectul seniorial al acestuia fiind o moștenire de preț ce merită o restaurare fizică și o inserție a acestuia în circuitul cultural național. A fost mai întâi naționalizat, apoi a căpătat destinații improprii (sediul de C.A.P., spațiu de protocol și casă de odihnă pentru siderurgiștii gălățeni), aceasta s-a degradat accentuat, încât a fost necesară intervenția salutară a Consiliului Județean Galați, care l-a preluat de la Academia Română, ultimul administrator al acestuia, apoi inclus în ansamblul de proiecte europene pe care instituția le derulează în spațiul ce-l gestionează și-l modernizează, păstrând însă aura trecutului.

Sunt trei relicve ale trecutului bisecular în centrul cărora se află acest palat: casa Conachi din Iași, aflată în apropierea Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu”, astăzi sediu al Editurii Junimea, casa C.Negri din Galați, situată în dreapta Seminarului Teologic și cea de la Mânjina, locul în care corifeii Unirii au proiectat România modernă. Acestea două din urmă au aparținut lui Costache Negri, fiul natural al lui Costache Conachi, dăruit de Smaranda Negri, cunoscută sub numele de Zulnia, înainte ca aceasta să-i devină soție în 1831.

Un circuit cultural al acestora ar putea pune în valoare istoria unor momente, intrată în mentalul colectiv al câtorva locuitori ai urbei noastre.

Ne permitem o divagație legată de casa C.Negri din Galați, astăzi sediu al unei instituții publice. Ca și tatăl său natural, acesta a fost un dregător marcant al statului, articulat după Unirea din 1859.

Devenit pârcaș de Galați apoi înalt dregător diplomatic, C.Negri ridică în orașul nostru o casă somptuoasă, cu peron flancat de mari felinare, care să-i adăpostească colecția de tablouri postrenascentiste, de mari dimensiuni. Un hol central, ce ținea de la intrare până în stradă, era flancat de camere, între ușile cărora a fost gândit locul potrivit pentru colecția sa. Și această clădire a fost naționalizată, iar tablourile au fost mutate la Palatul Culturii din Iași, altele au căpătat alte destinații. Prin testament C.Negri a lăsat țării aceste bunuri de preț, cu dorința expresă de a nu se răsfirea în diferite locuri.

Mici etichete metalice marchează numele vechiului proprietar (Donație C.Negri), amănunt pe care puțini știu să-l pună în valoare. O refacere a ansamblului original, casă-muzeu și tablourile pentru

care aceasta a fost construită, ar conferi Galațiului un plus de aport cultural, apt de a fi inclus în circuite tentante și onorante pentru urbe.

O mențiune specială merită topografia locală, respectiv numele a două localități gălățene: Hanu Conachi și Slobozia Conachi, aflate inițial pe moșiile nenumărate ale logofătului domnesc Costache Conachi.

Pe lângă pământurile moșiilor din toată Moldova, inclusiv Basarabia, Conachi deținea și cârciumi, și podgorii și livezi. În plus, valorifica cerealele, fie exportându-le în Imperiul Otoman, fie crescând animale pentru vânzări periodice. La fiecare moșie avea oameni de încredere care vegheau la respectarea legii învoielilor agricole, obligând țăranii și robii țigani să-i lucreze pământurile. Mai multe surse istorice vorbesc despre rapacitatea și zgârcenia marelui latifundiar, notorie în epocă.

Cârciuma de la Hanu Conachi, existentă și astăzi, era situată la întretăierea drumurilor care duc la Tecuci și Focșani și era flancată de o pădure de salcâmi, proprietate și aceasta a logofătului cărturar. Cârciuma/hanul era locul de popas obligatoriu pentru negustori și dregătorii aflate în drum spre Tecuci, Bârlad, Iași sau Focșani. Aici trăgeau la fapt de seară lăutarii din Țigănești și din alte sate ale boierului. Omul de condei, Costachi Conachi, îi pune pe lăutari să-i memoreze textele poetice, devenite apoi irmoase sau cântece de lume, unele cu libertinaje de limbaj, chiar pornografice. Ele serveau, după ce erau puse pe muzică de lăutari, la delectarea drumeților poposiți la han, în subsidiar însă ele au fost un vehicul eficient de popularizare a unui tip de poezie, de factură neoanacreontică, aceasta, la rândul ei, influențată de poezia franceză a veacului luminist. Petrecăreții de la han erau, de

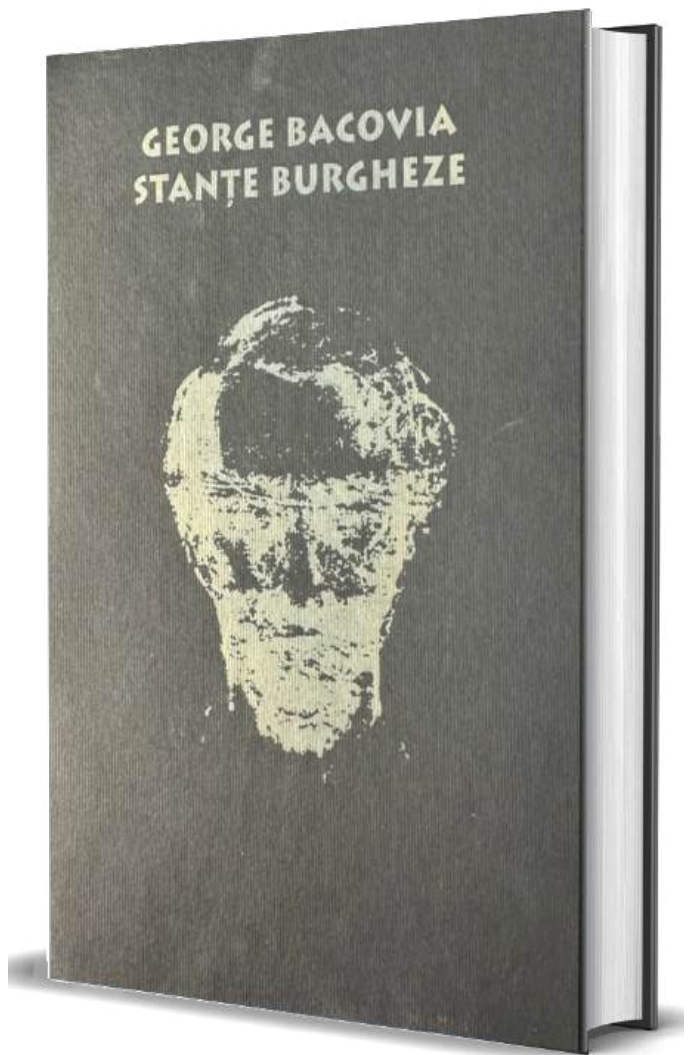
ART CITY reading

regulă, știutori de carte, unii notau versurile cântecelor în caiete care circulau apoi de la unul la altul, intrând astfel în arealul unei large difuzări. Din astfel de caiete și-a copiat Eminescu mai multe irmoase și cântece de lume, încât unii pseudo-cunoscători ai operei acestuia să le posteze pe Youtube ca fiind versuri pornografice eminesciene. E un fals grosolan ce va trebui repede corectat.

A doua localitate gălățeană, Slobozia Conachi, e tot dependentă de moștenirea Conachi, la 1828, marele boier și dregător dezrobește/slobozește o parte din locuitorii de pe moșiile sale, printre aceștia fiind și cei care viețuiau în bordeiele de pe moșia acestuia. Gestul său viza dezrobirea țiganilor; a fost rău primit în epocă de boierii moldoveni și infirmă oarecum acuzele de rapacitate și zgârcenie cu care e asociată imaginea sa în ochii contemporanilor și ai urmașilor într-ale cărturăriei.

În Lepturariul...lui Pumnu figurau câteva texte de-ale lui Conachi, iar în biblioteca privată a dascălului cernăuțean, Eminescu a avut acces la antologia de poezie în 4 volume a acestuia, probabil și la unele caiete manuscrise în care figurau și poeziile aflate în circulație orală. Probabil că din acestea, dar și din altele, la care a avut mai apoi acces, și-a copiat Eminescu aceste cântece pline de ofuri și abuzuri, dar și de libertăți de limbaj care i-au reținut atenția.

Concluzia acestui demers publicistic, cu regresioni în trecutul îndepărtat, e una care se impune de la sine: restaurarea palatului de la Țigănești reclamă și alte măsuri reparatorii, apte să valorizeze un simbol cultural excepțional și să confere județului Galați mărci culturale mai pregnante.

George Bacovia
Stanțe Burgheze
Editura Look Design
Bacău, 2000

Când sună lupii din chitare

Marius DUMITRACHE

E 5:00 dimineața și asta e al treilea text pe care-l scriu. Mi-a fost urât toată viața să scriu și să vorbesc în șabloane. Iar când vine vorba despre cultură și folclor, în mintea mea încep să se învârtă numai sintagme super folosite și răsuflăte de genul „chintesența noastră ca neam”. Trag aer în piept și încerc din nou.

M-am ținut de cuvânt și am fost ieri la cea de-a treia seară a Festivalului Internațional de Folclor, organizat de Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. Căldură mare și multă lume, chiar mai multă decât în seara precedentă, când cap de afiș era Taraful de la Clejani. Aproximativ zece mii de oameni care au rezonat la ceea ce s-a petrecut pe scenă. Sunet, ritm și culoare. I-am urmărit curios pe egipteni, exotici și misterioși, cu o evoluție poate nu chiar pe gustul iubitorilor de hore și sârbe, dar fără îndoială interesanți. Ceva din ceea ce am văzut pe scena mi-a amintit de ritmul hipnotic în care se deplasează caravanele prin deșert. Până la urmă aparținem locurilor în care ne naștem, nu?

Apoi au venit georgienii, care l-au făcut pe gardianul de lângă mine să exclame „Ăștia-s dracu' gol, dom'le!”. Trebuie să recunosc că și mie mi-au furat puțin inima. Seara s-a încheiat cu „Lupii lui Calancea și surorile Osoianu”, a căror interpretare rock a filonului folcloric de peste Prut, m-a făcut să mă tem că nu vor avea succesul așteptat. Dar n-a fost așa din fericire, ceea ce îmi demonstrează că ceea ce este autentic și valoros, găsește o cale spre inima și sufletul spectatorilor.

Încercând să evit șabloanele, am să spun doar atât. A fost un succes de a cărui repetabilitate avem nevoie ca de aer. Avem nevoie din când în când să ne reamintim cine suntem, de unde venim și încotro ne ducem. Asemeni artei lui Brâncuși care dezbracă forma de orice ar fi adăugat timpul, melopeea Surorilor Osoianu a făcut legătura dintre sufletul meu și ceea ce stă la baza noțiunii de identitate. Emoții și senzații care transcend timpul și mă leagă emoțional de aceste locuri.

„Avem nevoie și de iarbă” spun versurile unui cântec. Pentru mine seara trecută a fost „verdele ierbii” care mi-a liniștit sufletul pentru câteva ore.

Președintele Consiliului Județean, domnul Costel Fotea are meritul de a fi identificat o „rețetă” perfectă de a ne reaminti cine suntem și încotro mergem. A creat o tradiție prin prezența an de an a acestui festival în viața noastră și asta arată dragoste pentru folclor și grija gospodarului care vrea să lase ceva demn de respectul celor din jur. Iar până la anul...mai e doar un an.

DICȚIONAR

Artiști plastici gălățeni (205)

Corneliu STOICA

POPA, Dumitru – pictor (n. 1 aprilie 1902 în localitatea Vărsătura, comuna Jariștea, județul Vrancea - m. 6 ianuarie 2000, Focșani). A absolvit Școala Normală (1923), după care, între 1924 – 1929, a urmat cursurile Școlii Naționale de Arte Frumoase din București, unde a studiat cu Camil Ressu, iar printre colegi i-a avut și pe Ion Irimescu și Alexandru Ciucurencu. A activat în cadrul Cenaclului Artiștilor Plastici din Galați înființat în 1951 și a Filialei Galați a UAPR, contribuind la dezvoltarea mișcării plastice de la Dunărea de Jos. Și-a deschis prima expoziție personală în 1927, împreună cu pictorul Dem. Iordache, în sala Prefecturii județului Putna. Acesteia i-au urmate altele, organizate la Focșani (1935, 1938, 1954, 1957, 1965, 1969, 1975, 1978, 1981 – retrospectivă pictură, 1992), Țifești, sala „Brăileanu” (1946), Jariștea (1946), Putna (1947), Tecuci (1965), Soveja (1977).

A expus la manifestările Salonului Oficial de la București (1929, 1935, 1939, 1941, 1946), unde a primit în 1939 și un premiu pentru pictură din partea juriului expoziției, la Interregionalele de stat de la Iași (1950 – 1961) și expozițiile regionale

și interjudețene de la Galați (1964 – 1978), precum și la alte reuniuni de grup de la Focșani, București, Tecuci, Bacău și Suceava. Are lucrări în expoziția permanentă de la sediul central al Bibliotecii Județene „Duiliu Zamfirescu”, Focșani, precum în colecții de stat și private din România sau de peste hotare.

Caracterizat de Valentin Ciucă drept un „*pictor de factură clasică în sensul unui raport corect cu determinările realului pe care-l percepe atât în latura pitorescului cât și a dimensiunii simbolice*”, Dumitru Popa a cultivat cu consecvență, în întreaga sa carieră, peisajul, natura statică, portretul, florile și compoziția cu mai multe personaje, genuri pe care le-a practicat atât în tehnica uleiului, cât și în acuarelă, tempera, guașă sau tehnici mixte. Îndrăgostit de natură, el a immortalizat aspecte ale peisajului montan și colinar, a redat frumusețea plaiurilor din ținuturile moldave unde a poposit cu șevaletul, a surprins răcoarea codrilor și curgerea cristalină a apelor. S-a oprit în așezări rurale și a pictat case, gospodării, interioare și oameni în plină activitate, dând o importanță deosebită punerii în valoare a culorii locale, a specificului arhitectonic și etnografic din localitățile întâlnite („La Câmpineanca”, „Putna la Dumbrăvița”, „La Greșu”, „Gater la Greșu”, „Intrare în sat”, „Stejarul din Vânători”, „Peisaj la Olteni”, „Uliță la Broșteni”, „Cuhea – Maramureș”, „Bătrân din Nereju”, „Școala din Bonțești”, „Case înghesuite”, „Vrâncean”, Peisaj cu case” etc.). Nu a exclus din preocupările sale nici peisajul urban, promenadele pe străzile Focșaniului, forfota mulțimii în zonele comerciale. A pictat, de asemenea, peisaje din orașul Pireu (Grecia), de pe strâmtoarea Bosfor, care leagă Marea Neagră cu Marea Marmara, de la Balcic și din alte părți ale lumii. În conceperea tablourilor, pictorul acordă o deosebită atenție desenului, care este exact, viguros, ca și culorii, pe care o

Popa Dumitru - Case din Maramureș

așează uneori în tonuri închise, cu contraste aproape dramatice, altele o distribuie în tente și pete care emană lumină, calm, liniște. Artistul, subliniază Valentin Ciucă, „vede, de fiecare dată, ceea ce i se pare semnificativ și pătrunde printr-un dialog confratern în intimitatea naturii. Colorează în tonurile calde ale culorii locale, interpune filtrele de lumină pentru a sublinia monumentalitatea formelor și totul se încheie în nota unui hedonist care ia lumea așa cum este”. Ca portretist el a avut capacitatea să pătrundă în forumul lăuntric al modelelor și să le dezvăluie trăsături de caracter care să le definească personalitatea. Adesea și-a scrutat și propriul chip, pictând autoportrete pe care retina le reține ca memorabile.

Artist care și-a consumat existența, atât ca profesor cât și ca slujitor al paletei, cu modestie și discreție, Dumitru Popa rămâne un pictor valoros, dăruit cu har, pe care generațiile de astăzi și de mâine n-ar trebui să-l uite.

Bibl.: Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția a II-a revizuită și întregită, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013; Corneliu Stoica, *Filiala Galați a U. A. P. R. 70 de ani de existență (1951 – 2021)*, Editura „Axis Libri”, Galați, 2021.

MORPHOCHROMA

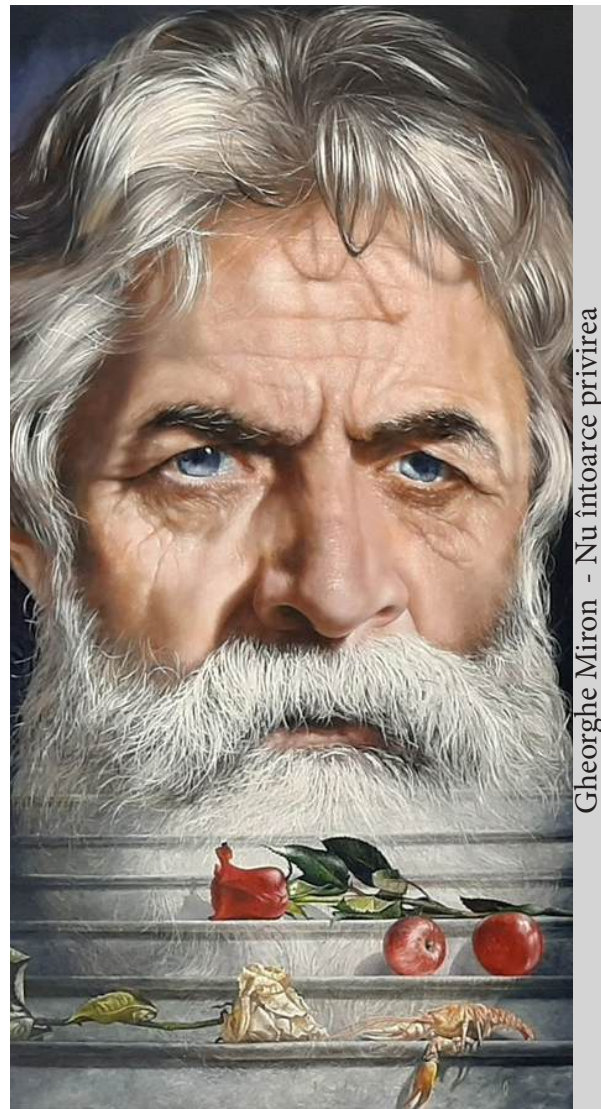
Salonul de vară al artiștilor plastici gălățeni

Preponderanța figurii umane

Corneliu STOICA

Așteptat cu interes de iubitorii de frumos, Salonul de vară al Filialei Galați a U.A.P.R. reunește pe simezele Galeriilor de Artă „Nicolae Mantu” un număr de 50 de lucrări de pictură, sculptură, grafică, artă decorativă și instalație semnate de tot atâția plasticieni din toate generațiile, de la octogenarii Teodor Vișan, Ioan Murariu-Neamț, Nicolae Cărbunaru, până la masteranzii Xenia Botea, Andreea Gabriela Tudor, Gabriel Moldoveanu, Cornelia Luminița Nicolau, Lucia Crenguța Telibașa, studentul în anul III Codrin Vasiloancă Smirnoff sau pictorii Neluș Oană și Doina Maravela Moss, stabiliți în Australia, la Melbourne, și, respectiv, în Marea Britanie, la Londra. Sunt lucrări cu o tematică variată, realizate în tehnici, materiale și stiluri diferite, care vorbesc în limbajul lor despre potențialul creativ superior al artiștilor de la Dunărea de Jos, despre efortul lor de a fi în consonanță cu tendințele din mișcarea plastică națională și internațională.

Parcurgând expoziția, remarcăm preponderanța imaginilor în care figura umană apare fie singulară, fie în grup, fie însuflețind peisajul sau interiorul în care este surprinsă. Chiar de la intrarea în sala galeriilor atrage atenția în mod deosebit superbul portret intitulat „Nu întoarce

Gheorghe Miron - Nu întoarce privirea

privirea”, aparținând lui Gheorghe Miron, de fapt un autoportret, în care maestrul și-a pictat chipul cu o minuție de orfevru, oferindu-i privitorului posibilitatea ca dincolo de asemănarea fizică să-i descopere adâncul sufletului. Ana Maria Cicoș impresionează din nou prin felul cum obține cu ajutorul numai al pixurilor colorate acorduri de mare efect stenic, într-o compoziție în care s-a axat pe evidențierea iubirii unui cuplu familial ușor de recunoscut în lumea reală, chiar dacă titlul trimite la basmul „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”. **Nicolae Cărbunaru, prin mulțimea de oameni de pe trotuare și caleștile care străbat partea carosabilă a străzii, amintește nostalgic de promenadele ce au existat odinioară la Galați pe Domnească („Calea regală”). Vasile Lupu pătrunde în forumul lăuntric al unui personaj feminin, dezvăluindu-i în expresia chipului acea stare emoțională de exaltare a acestuia („Studiu – Extaz”). Ștefan Axente își portretizează soția în culori de pastel, într-o grafie de o sensibilitate caracteristică acestui artist („Ina”). Protagonista din tabloul Gabrielei Badea trăiește o stare de cufundare în gânduri („Feminitate”). Cornel Corcăcel, pe soclul pe care și-a așezat personajul din lucrarea „Nebunul de alb” a gravat o frază din William Shakespeare: „Tis the time’s plague when madmen lead the blind”/ „Este ciuma timpului când nebunii conduc pe orbi”. Ironia este mușcătoare.**

Alte lucrări în care figura umană este prezentă în diferite ipostaze și atitudini sunt semnate de Gheorghe Andreescu („Nerv - Nervuri”), Codrin Vasiloancă Smirnoff („Nud”), Valentin Huiban („Lupta”), Carmen Crăciun („Eu și El”), Claudiu Radu („În turburele amurg”), Diana Melnic („Fuga”), Andreea Gabriela Tudor („Privire către sine”), Mihaela Brumar („Verb”), Cornelia Burlacu („În atelier”), Xenia Botea („Plin și gol”), Corina Năvălici („Melancolie”), Raul Popa („Amintiri frânte”), Cristiana Emanuela Tărbuc („Strigă și tu!”).

În genul peisajului se exprimă Sterică Bădălan („Trecere”), Teodor Vișan („Faleză Dunării”), Lavinia Coșovliu („Balustradă la Corfu”), Olimpia Ștefan („Mirajul verii”), Marinela Simiraș („Binecuvântarea unei ploii de vară”), Mihaela Buhoci („Diptic”), Mihaela Dragomir („Orizont mediteranean”), Nicolae

Gheorghe Nour - Treptele timpului

Goagă („Casa regăsită”), Doina Maravela Moss („Isabella Woodland”, Simona Pascale („Spre soare”). Unii artiști folosesc peisajul ca pretext pentru a exprima anumite sentimente **și stări**: Neluș Oană („Armonia tăcerii”), Jana Andreescu („Aspirații”), Andreea Costandache („Paznicii amintirilor”), Olesea Albu („O plimbare în Est”), iar alții creează peisaje în cheie abstractă: Cornelia Luminița Nicolau („Misterul liniștii”), Daniela Florentina Oană („Summer mood”), Florentina Stănescu („Înghețată”). Tot în zona abstractului se înscriu și compozițiile ale căror autori sunt Tudor Șerban („Viteză”), Eduard Costandache („Ghemul efemer al nonsensului”), Diana Păunescu („Stigmatul timpului”) și Gabriel Moldoveanu („Linie, formă, culoare”).

Liviu Hâncu expune o „Natură statică cu vioară”, tablou cu o structură compozițională bine articulată, urmărind redarea materialității obiectelor și folosindu-se de procedeul geometrizării, iar Ioniță Benea se inspiră din arta populară din zona Covurluiului („Păretar”).

Mai puțin reprezentată, sculptura este prezentă în expoziție prin lucrările semnate de Ioan Murariu-Neamț („Fată cu coc”), Cosmin Saulea („Așteptând”) și Gheorghe Nour („Trepte în timp”), ronde-bosse-uri cu forme și volume bine înscrise în spațiu, clare, echilibrate, cărora autorii lor le conferă valoare simbolică.

Singura lucrare de artă decorativă, „Compoziție cu triunghiuri” (material textil), aparține Simonei Popa, iar instalația tridimensională intitulată „Viață” are ca autoare pe masteranda Lucia Crenguța Telibașa, ambele artiste dovedind ingeniozitate în conceperea și construcția acestora.

Important act cultural, ediția din acest an a Salonului de vară este o manifestare reprezentativă pentru Filiala locală a UAPR, iar prezența în număr mare a multor nume noi alături de ale membrilor definitivi și stagiarilor existenți ai acestei organizații profesionale din domeniul artei vizuale, face să crească cota ei valorică și interesul publicului pentru creația plastică de la Dunărea de Jos.

Cosmin Saulea - Așteptând

Corneliu Cărcocel - Nebunul de alb

ARHIVĂ FOTO

- 1. Festivalul Internațional de Folclor „Doina Covurluiului”**
23 - 26 august 2024

CRONICĂ

- 4. Misterul înlăcrimării cuvintelor** - Octavian Mihalcea
16. Alex Ivanov sau starea de Poezie - George Lateș
25. Singur printre poeți - Virginia Dimofte Chiriac
29. Trei poeți gălățeni - Katia Nanu

SERIAL

- 7. Centenarul nașterii lui Iordan Chimet II** - Gheorghe Felea
14. Naturalism - Carmen Andrei
18. Meganunta Împăcării și Unirii Indestustribile - Ion Manea
35. Un Don Juan moldav în antereu și giubea - George Lateș
38. Cânt sună lupii din chitare - Marius Dumitrache

CREAȚIE LITERARĂ

- 23. De împrumutat** - Daria Voinea
27. Test grilă la poezie - Amelia Stănescu
33. Poezia-i un schit - Gheorghe Bacalbașa

ART CITY Reading CITY

- 12. Reactorul Numărul Patru** - Alex Ivanov, Ed. Anconeum & Analepsie,
București, 2024
32. Răstălmăciri - Firiță Carp, Editura Detectiv Literar, București 2024
37. George Bacovia - Ștanțe Burgheze, Editura Look Design, București,
2024
31. Revelație - Mihai Babei

ARTĂ PLASTICĂ

- 38. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (205)** - Corneliu Stoica
41. MORPHOCHROMA. Salonul de vară al artiștilor plastici gălățeni.
Preponderența figurii umane - Corneliu Stoica

*„Consiliul Județean Galați promovează tradițiile,
folclorul autentic și aduce împreună oameni și obiceiuri
din țări diferite, uniți cu toții de dragostea pentru neam și
datinile de odinioară.*

*Felicit părinții și bunicii care sădesc în sufletul copiilor
de astăzi credința în Dumnezeu, iubirea și respectul
pentru tradiții, pentru folclor și portul popular, iar miilor
de gălățeni care ne sunt alături le mulțumesc!*

Aprecierea dumneavoastră ne dă curaj să continuăm!”

Costel Fotea

Președintele Consiliului Județean Galați

